

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos polt sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Stylitár polt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 867.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, szeptember 6.

Mai számunk főbb közleményei:

- Viharos közgyűlés az aradi ipartestületben.
- Megtámadott képviselői manóatúmok.
- Az orvos büne.
- Ujabb koleragyanus beteg Gönyűn.
- Árvízveszélyben a főváros.
- Allamférfiak titkos találkozója.
- Letartóztatott aradi kereskedő.
- Szabadalmi pör egy aradi cég ellen.
- A falusi orvos.
- Amerikába szökött nagybirtokos.

A kulturpalota helye.

Arad, szeptember 5.

Uj városrésznél határát jelölte ki a törvényhatóság. A városrészből egyelőre nincs meg egyéb, mint a telkek, egy szép, szinte ábrándnak tetsző terv, meg a városrész neve: *Ferenc József-városrész*. Büszke, szép név, a mely megkívánja, hogy ne évtizedekig üresen veszteglő, gödrös mezőt illessenek vele.

A Ferenc József-városrész sorsa indította arra a törvényhatóság tagjait, hogy a kulturpalota elhelyezésére nézve indítványt tegyenek, s a közművelődési ház helyéül az új, nagy jövőre hivatott városrészt ajánlják. Az ezme egyáltalán nem késett, mert eddig, hála Isten, a Baross-park egyetlen fáját se áldozták fel annak a groteszk ötletnek, hogy a palota, *legyezőalakban*, a mint annak idején tervezték és hangoztatták — a Baross-park szögletébe kerüljön. S ha az új fordulat a terv kivitelének némi késedelmét jelenti, — nos, ha a kulturpalota tíz évig vá-

ratott magára, még egy fél esztendő várakozást könnyen kibírunk.

Két kézzel kell a városnak az új megoldás felé nyulni. Megszabadítatától a veszedelemtől, hogy a városnak kevés befásított területeiből egyet, a legkönnyebben hozzáférőt, esztelen módon megcsontsunk, biztosítja az új városrész, az Ujarad felé néző terület gyors kiépülését és megóv egy városrészt a hanyatlástól, a melynek jelei már erősen érezhetők. E mellett a kulturpalotának is oly elhelyezést biztosít, a mely mellett az nincs eldugva, hanem szabad téren kellő impozánsággal érvényesülhet.

Magát az eddig tervezett elhelyezést csak egy valami támogatta: hogy két rossz közül a jobbik volt. A Baross-parkban való elhelyezéssel szemben, a mint ismeretes, az a másik alternatíva állott, hogy a kulturpalota a József főherceg-ut végére, utterületre épüljön. Ez azonban megtörné a fő-utat, s elzárná annak perspektíváját, a mely talán egyetlen szépsége Aradnak. Ezzel szemben még inkább a Baross-parkot választották. A legujabb terv mellett azonban a Baross-parkról szó se lehet.

A kik ennek ellenére ma is a Baross-parkban való elhelyezés és a „legyező-stilus“ mellett vannak, különös érveléssel támogatják ezt a fixa ideát. A kultuszminiszter, ugymond, csak az esetben adja meg a kulturpalota építéséhez szükséges szubvenciót, ha az a Baross-parkban épül. Nagy merészség kell ahhoz, hogy va-

laki ilyesmit hireszteljen és azt akarja, hogy azt komolyan vegyék. Az állami költségvetésekben, amelyekbe a kulturpalota szubvencióját fölvetették, sehol sincs említve, hogy az országgyűlés az államsegélyt a Baross-park kiirtásához kötötte. Azt, hogy valamely középület hová kerüljön, bizonyára az illető város jobban tudja, mint a miniszteriumok referensei, akik a Ferenc József-város részben való elhelyezés ellen már azért se szólhatnak, mert erről nem tudnak, s azt a városrészt talán Ovár-tér korában se látták. Meg vagyunk győződve, hogy ha a miniszteri kiküldöttek az újabb alternatívát egymás mellé állítják, egy percig se kardoskodnak a Baross-park „legyezője“ mellett. De mindennek fölött: azt állítani, hogy a kultuszminiszter csak az esetben hajlandó valamely város, egy egész országrész kulturáját szolgáló intézmény létesítéséhez a szükséges szubvenciót megadni, ha az egy bizonyos telken épül föl s mihelyt más telket szemelnek ki, akkor füttyül a kulturára, — olyan szűk látókörre valló, logikátlan gondolkodás, amely magát a minisztert is a legalacsonyabb gyanúsítással illeti. A miniszterek soha ilyen kikötést nem tehetnek s bizonyára föl kell tenniök egy város törvényhatóságában, polgárságában annyi józanságot, ítélőképességet, hogy az a közintézmények épületeit jól el tudja helyezni.

A kulturpalotának az Ovár-téren való fölépítése a jelenben egyedüli eszköz arra, hogy az új városrész ki-

Jókai hagyatékából.

— Az ördögalmos földesur.*

Hogyan ismerte volna minden ember a görbe feiföldön? Volt neki kastélya is, fürdője is: mind a kettő hirhedett. Az egyik arról hirhedett, hogy minden ember messze elkerülte még a tájkát is, a másik pedig arról, hogy messze földről látogatták a vendégek. A kastély udvarán volt a kerek kut; de a ki arról vizet akart a konyhára vinni, annak meg kellett váltania magát. Egy birakonc volt a váltóság. (Természetesen esett biraké.) Az udvaron ugyan két nagy medve enyelgett. A cselédeknek azért kellett a kocsa a medvék közé hajtatni, hogy akkor a macskák azon huzakodtak, az embert nem bántották. Ha kívülről akart valaki bejönni a kapun, a két medve odajött, kidugta az orrát a rács között s nyájasan nézett a látogató szemé közé. Ha be tudott jutni a hetes pártfogása mellett s felhívta a cselédet, hogy vezesse az urához, az nagyot nevetett: „nem ettem gilvasombát“, s ráhagyta, hogy keresse maga a kastélyban az emberét.

Lőrinc urnak hitták. A teljes nevét csak az exekutorok ismerték. Lőrinc urnak volt egy praktikus találmánya. Egy pofonesapó gép,

ami a lakószobája ajtajára volt alkalmazva. Mikor azt valaki befelé nyitotta, az ajtófélfából kipattant egy hajlós patiesfa s úgy pofonította a belépőt, hogy az inkább visszalepett. Pátenst is kért erre a találmányra Lőrinc ur; de nem adott neki a kormány.

A mi pedig az uri látogatókat távol tartotta, az volt Lőrinc urnak a konyhája. Az is híres volt három vármegyében. Sehol olyan zéklyás pikaresz, zámiskát, gezemicét, puffancsot, nyögvenyelőt nem lehetett kapni, mint az ő uri asztalánál. A boráról pedig azt mondták, hogy az valóságos „korkoványi másolás.“

De magán a főzén tultett a szakácsné, aki egyuttal felszolgált az asztalánál. Az volt a rutság mintaképe. Ripacsos képű és golyvás. A ki azt meglátta, elment minden kedve a vacsorától. No, erre csak nem foghatták rá, hogy Lőrinc urnak a szive választottja. Ő maga sem járt sehová, még vadászni sem. Egy sarkig érő vadgalambszin kabátja volt, azt viselte októbertől március végéig. Azon volt két sorban negyven gomb, tallér nagyságu. Azt se ebédnél, se vacsoránál nem vetette le. Aki télen látta, azt bihette róla, hogy komor világgylölő. Hanem aztán, amint az első április beköszöntött, ami azoknak ünnepe, akik szeretnek másokat bolonddá tenni, akkor levetette a hosszú dökával együtt az egész téli mivoltát s átalakult világgyűlöló különből világmulattató különccé.

Ezen a napon nyílt meg a békaligeti hirhedett fürdője.

Ekkor aztán előjött a kastélyból egész parádéval. Az volt a felvonulás! Elöl az urasági hirtó négylovas fogattal, a nyerges, meg a gyepűs hátán ült egy fulajtáros piros frakkban, cukorsüvegalku papirossüveggel a fején, a bakon szintén piros frakkban pompázott a kocsis, ellenben nagy kerek tó: kalappal a csimbókos fején. A fulajtárok trombitát fújtak. Maga Lőrinc ur a hátulso ülésben, tulipántos szürben, öt sor olompitykés Viktória-dolmányban; de jelezte az ur voltát a cifra szürhöz föltett köcsögkalap, nem is egy, hat cilinder egymásba dugva. A hátulso bakon egy ördög ült, — hosszú farkkal, szarvakkal, messze kilégo piros nyelvel. Az urána következő cséza lovat egy cigány-leány hajtotta, divatos, tárítoppas öltözetben, annak a bakján ült egy medvének öltözött bérce. Következtek a lovas hajduk zászlós kopjékkal. Bezárta a diszmenetet egy szénás szekér, melynek a tetején egy törpe ült, első Napoleon császár jelmezében. De még ez nem volt minden. Tisztelelte jes távolban, de sort tartva kellett a Lőrinc ur uradalmá regáléit bírlo valamennyi zsidó kocsmárosnak földesurát egylovas szekéren kísérni a fürdő-telepig s mindgyiknek egy gönci hordó sert kellett vinni magával angáriába. Mert a mai napon sert kell inni minden fürdővendégnek, potya sert.

* A Révai Testvérek irodalmi intézetnek, mint Jókai összes munkái kiadójának jogosításával.

alakulását biztosítsa. A középítkezések nélkül a magánépítkezés sohase fog megkezdődni. Így volt ez az országban királyné-köruton s így a Nagyköruton is. E nélkül a város nagyon hosszú ideig nem fogja értékesíthetni telkeit s nem kap fedezetet arra, hogy a Ferenc József városrész szabályozását megkezdhesse. Maga az a forgalomnövekedés, a melyet a vashidak fölépítésétől vártak, szintén nagyon soká fog várni magára, ha az Ujaradra vezető vashíd közvetlen szomszédságában házak, utcák nem bontakoznak ki. A kulturpalota olyan intézmény, a mely maga köré fogja vonni a további építkezést és nagyhamar elesik az a gyöngye ellenérv is, hogy a kulturpalota a Ferenc József városrészen lakatlan, elhagyott területre kerül.

S az egyszerű városfejlesztési politika is e mellett dönt. Sajnos, ennek a politikának, a holnapnál messzibbre látásnak eddig kevés jelét láttuk. Ez a politika azt diktálja, hogy a város ne elégedjék meg azzal, hogyha egy irányban a fejlődés megindul, hanem minden téren keresse és adja meg a fejlődés eszközeit. Arad most tagadhatatlanul a vasúti állomás felé növekszik. Ez helyes, s ezt nem is szabad megakadályozni. De azt se szabad tétlenül nézni, hogy ez alatt a város másik sarka, a mely azelőtt a forgalom középpontja volt, egyre sorvadjon és visszaessék. Ez a hanyatlás tapasztalható egy idő óta a Szabadság-tér és az azon túl fekvő utcákon, a melyek lakói e mellett — miután adómentes ház már alig van a város ezen részén, — községi adó legnagyobb részét szolgáltatják be. A városnak kötelessége, hogy ennek a sülyedésnek folytatását megakadályozza, s erre helyesen is választotta meg az eszközt az új városrész kijelölésével. De ha megkezdte az utat, ne is hagyja félbe; az új városrész ne maradjon pusztá elmélet, semmi egyéb, mint elnevezés, — hanem tessék letenni az alapját a város-

rész fölemelkedésének, tessék centrumot tenni, amely körül a magánépítkezés mind gyorsabb menetben ki fog rajzani.

S ilyen nagy, a város egész jövőjét irányító érdek mellett nem kerülhet szóba, hogy a terveket az új elhelyezés miatt át kell dolgozni, esetleg új tervet csinálni s ez pénzbe fog kerülni. Sokkal kisebb veszteség ez, mint amennyit az jelent, hogy a város az Óvár-teret továbbra is sorsára hagyja. A Baross-park fáival, akik ez által kegyelmet kapnak, együtt kell ujjongani, hogy ez a jó alkalom, ez az új, megannyi haszonnal járó megoldás utunkba akadt. Kiméljük meg a fiatal, szép parkot, s kiméljük meg ő felségét attól, hogy a nevét Aradon husz-harminc esztendőig hepe-hupás gödrök, gazzal nőtt földdarab és egy pazar hidnak sivar környezetébe viselje.

Viharos közgyűlés az aradi ipartestületen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Az aradi ipartestület tegnap akarta újból megtartani az 1909. évi közgyűlést, amelyen az előjáróságot kellett volna kiegészíteni. A tegnapi közgyűlés azonban nem végzett eredményes munkát, el se jutott a választásokig, mert a politikai és személyi okokból felizgatott testületi tagok oly botrányos jeleneteket rendeztek, hogy a komoly, nyugodt tárgyalás teljesen lehetetlenné vált. Másfél órai szakadatlan zajongás és rendzavarás után az iparhatósági biztos feloszlatta a közgyűlést.

Kilenc óra után nemsokkal Hoffmann Győző rendőrhadnagy vezetésével rendőri ki- rendeltség szállta meg az ipartestületet, hogy az esetleges zavargásokat megakadályozzák. Lassankint gyülekezni kezdtek az iparosok is, akiknek soraiban a különböző előjárósági szavazólisták érdekében erősen folyt az agitáció. A korteskedés hevében több incidens is történt, de ezek minden nagyobb emóció nélkül simultak el.

Ma Lőrinc ur traktál. És azután is traktál. Amit a télen összezsugorogtatott, azt a nyáron mind elpocsékolja. Aki csak a fürdőjét moglegatozta, az mind az ő asztalának a vendége. Pisztrángot, vad peccsenyét ad az uradalom s azokról híres a fürdő. S hogy a lakomához a mulatság se hiányozzék, Lőrinc ur felvásárolt Budapesten egy teljesen felszerelt Ringelspielt (az isteni nép ördögmalmának hívja azt) a hozzávaló kintornával együtt s aztán mikor jó kedvet akart csinálni a vendégeinek, ő maga csavargatta a kintornát a lovaglós, kocsiúti fiatalok mulattatására. Innen maradt rajta a cím: „az ördögmalmos földesúr”. És Lőrinc ur azt tartja, hogy az egy igen jó üzlet. A békalingeti fürdő. Hajdan is híres volt a gyógyforrásáról, mely eszt, köszvényt is elmulasztott, de még híresebb lett a dáriddiról, amik az ország minden korhelyét odaesdítették. Számolni nem volt szokása.

... Hej, nem mindig volt Lőrinc ur ilyen világ csudája! Télen buskomor külön, nyáron hóbertos külön. Mikor még Lőrinc urfiának hitták. Mastrája volt a megyei fiataloknak, vezérszónok, előtáncos, még poéta is. Verseit kiadták a lapok.

Mikor nagykoru lett, szülői meghaltak; a nagy birtokon megosztották a bátyjával. Annak jutott a jövedelmezőbb rész. Ő neki maradt a nagyobb teher. Ősi magyar szokás szerint a kisebbik fiut illeti meg az apai ház. S ez nem hoz semmi jövedelmet, csak

kiadásokat. Ezt terheli a vendéglátás. És a mi a legsúlyosabb teher, mely örökbe jutott Lőrinc urfiának, az volt egy árva leány. Hajdani kulcsárjuknak az árva: a kis Helenka. Annak a gondja is Lőrinc urfiának maradt. Ő gondozta, piperezte, neveltette. Megszerette a leányt, feleségének nevelte. Nagyon szép volt, egészen arra való, hogy a ki magáévá teszi, a fölött uralkodjék. Már leány korában ő vitte a háziasszony tisztját, fogadta a vendégeket: s elmésen tudta őket elmulattatni.

Lőrinc urfi bátyja, Gábor ur is gyakran megfordult özese kastélyában s az is nagyon szívesen társalgott a szép Helenkával. Egyszer aztán Lőrinc urfi meggyóna a Gábor bátyjának, hogy ő meg akar házasodni: elveszi a szép Helenkát.

— Azt bizony jól tesszed: derék leány, megérdemli.

Lőrinc urfi összevásárolta a diszes kelen-gyét menyasszonya számára. Azután arra kérte Gábor bátyját, hogy ő, mint nagy befolyású férfi, járjon közbe a püspöknél a háromszori kihirdetés elengedése végett. Gábor bátya megígérte a barátságot. Erre kitűzték az egybekelés napját. Közben Lőrinc elhordta magával a szép Helenkát a környékbéli ismerősökhöz, hogy bevezesse az urfi társaságokba, mint menyasszonyát. Mindenütt mosolygással fogadták. Senkisémondta meg neki, hogy min mosolyog.

Az esküvő napján aztán az történt, hogy

(Évi jelentés.)

Férfizenegy órákor nyitotta meg Reisinger Sándor alelnök a közgyűlést mintegy négy-öt száz iparos jelenlétében. Megnyitó beszédében nyugedtságra, higgadtságra intette a jelenlevőket s kérte őket, hogy ne ragadtassák magukat az ipartestület méltóságával meg nem egyező viselkedésre.

Kaszab Géza ipartestületi titkár olvasta fel az előjárósági évi jelentését, amelyhez elsőnek Huppert Henrik szólott. Eies szavakban bírálta a jelentést, amelyben nyomát sem látja iparfejlesztésre vonatkozó akcióknak. Támadta az építőiparosok szövetségét, amely szerinte az ipar fejlesztését nem hogy elősegítené, de elnyomja azt.

Erre a kijelentésre óriási zaj keletkezett s csak hosszas eszengetés után állott némileg helyre a rend. Huppert Henrik beszédét folytatva, őva intette az iparosságot a politikától, amely az eredményes munkát lehetetlenné teszi. Az iparosságnak nem szabad egyeilen politikai párthoz sem csatlakoznia, mert azok nem szolgálják az ipari érdekeket.

Ismét lármá keletkezett, izgatott szóváltások, tiltakozás, helyeslés hangzott a levégőben. Az elnök figyelmeztette Huppertet, hogy a tárgytól ne térjen el; erre a szónok hamarosan befejezte a beszédét.

Stark Sándor emelkedett ezután szólásra s védte a függetlenségi pártot, amely sohasem vitt politikát az iparosok ügyeibe, csak a saját érdekeit védte. Amikor Stark azt a kijelentést tette, hogy az ipartestületben Reinhart Gyula kezdte meg a politikizálást, ismét fölsíkelítő lármá keletkezett, ellentmondó közbeszólások hangzottak. Majd Stark Tisza Istvánról akart beszélni, de az elnök figyelmeztette, hogy nem térhet el a tárgytól. A jelenlevők egyrésze hangos nemtetszésének adott erre kifejezést, elnöki önkényeskedést emlegetve, mire Reisinger elnök kijelentette, hogy amennyiben a közgyűlés tagjai nem respektálják az elnök intézkedéseit, kénytelen lesz annak a végrehajtására az iparhatósági biztost felkérni. Stark beszéde után a közgyűlés az évi jelentést elfogadta.

Ezután Kaszab Géza titkár a számvizsgálók jelentését olvasta fel, amely szerint Kristófy Sándor, Schäffer Henrik és Hönig Ottó számvizsgálók a vagyonmérleget rendben találták. Az elnök bejelentette, hogy Hönig Ottó nem akarta aláírni a mérleget, néha azt többször helyesnek ismerte el. Epen ezért az elnök annak elfogadását kéri.

(Botrányok vég nélkül.)

Hönig Ottó szólalt fel ekkor. Beszédének elején erős támadást intézett az építőiparosok ellen, mert azok az előjáróságban domináló számban foglalnak helyet. És ezen túlsúlyknál fogva, mindent kisajátítanak maguknak.

a templomajtóban Gábor bátya fogta meg a szép Helenka kezét s az vezette őt az oltárhoz. A maga számára kérte ő ki a püspöktől a dispencziót, nem a Lőrinc részére.

Lőrinc csak bámult ezen a lélekgyilkos fordulaton. Menyasszonyát az oltár előtt vitte el előle a testvérbátyja. Kit ne örjítene meg az ilyen csapás? Most már megtudta, hogy min mosolygott az egész világ. Mikor ő a szép Helenkát bemutatta az ismerősöknek, már akkor minden ember tudta, hogy ez nem ő vele fog megesküdni, hanem a bátyjával. Senki sem észre sem vette föl az álmából. Hogyne gyűlölte volna meg ezt a gunyvető pófaktól izzó poklot?

Hogyne zárta volna el magától ezt a világot télen a cinizmusával, nyáron a dorbézolásával. Megátkozta a hűtlen testvért és szeretőt. Azok nem voltak boldogok. Ott feküdt közöttük az ezeregyéjszakai kivont kard. Gábor ur végrendeletet tett.

Az ősi birtokot örökbe el nem testálhatta; de élethosszig tartó használatra Helenkának hagyta. Annak a halála után Lőrinc fog szállni. Azután egymást gyűlölvé, átkozva megvénültek.

Volt Lőrinc urnak egy házi szidója, a Sámisi. Talyigával járta be a falvakat, sipolva közvetítette a kiskereskedést.

Egy őszi délután az országúton találkozott Lőrinc urral Sámisi.

— Tekintetes uram, szomorú hírt hozok a szomszédból.

Höngig ezen kijelentésére hatalmas vihar keletkezett. Tiltakozó, becsmerlő, helyeslő kiáltások hangzottak szerteszét, úgy hogy az elnök csak hosszas csendelés után tudta valamelyre lecsendesíteni a zajoncókat. Az elnök ekkor figyelmeztette a szónokot, hogy ne térjen el a tárgytól, mert különben megvonja tőle a szót, az iparosokat pedig arra kérte, hogy több tiszteletet tanúsítsanak önmaguk és az elnök iránt, mert ellenkező esetben kénytelen lenne a közgyűlést feloszlítani. Erre tört csak ki teljességgel a botrány. Horváth József építőmester és Pante Lajos cipész előre rohantak s kezeikkel megfenyegették az elnököt.

Höngig Ottó folytatta a támadásait az építőiparosok ellen. Felemlítette, hogy az építőiparosok a testületnek 200 korona lakbért fizetnek, de amikor a fizetésre került a dolog, az előljáróság elengedte azt, szóval a lakbért elengedték saját maguknak. Azt kérdezi, hogy miért nem vették ezt be a jelentésbe. Höngig felemlíti, hogy az ipartestületben „seftek” folynak. Különböző szövetségek vannak itt, de azoktól az ipartestület egyetlen fillért sem kap.

(Az „Arad” szubvenciója)

Itt megint kitört a vihar. Azzal vádolják Höngigot, hogy alaptalanul gyanúsít és vádaskodik. A tagok másik része pedig helyeselt Höngignek, s őt éljenzte.

Majd megemlíti Höngig, hogy az előljáróság, tehát az építőiparosok megszavazták az „Arad”-nak szubvenciót.

Nagy derűtség keletkezett Reinhart Gyula ma közbeszólására, hogy az előljáróság a szubvenciót Höngig indítványára szavazta meg.

Az elnök az eredeti jegyzőkönyvek alapján konstatálta, hogy Höngig is ott volt azon az előljárósági ülésen, amelyen az építőiparosoknak elengedték a 200 koronát s ő maga is hozzájárult a határozathoz. Tudomásra juttatja az elnök azt is, hogy az „Arad”-nak tényleg Höngig indítványára szavazta meg az előljáróság a szubvenciót.

(Támadás a tikkár ellen.)

Erre a teleplezésre tetőpontjára hágett a felizgatott szenvedélyek okozta vihar. A jelenlevők össze-vissza kiabáltak, egyetlen szót sem lehetett megérteni. Ekkor, amikor a tomboló vihar a legvehemensebb volt, állott fel Kaszab Géza tikkár. Ez még fokozta az izzó hangulatot. A kiabálás, veszekedés elképzeltelven vehemenciával ujjult fel s már-már attól lehetett tartani, hogy a tikkárt éljenzők és abugolók között tetlegességre kerül a sor. A zaj csak akkor csendesedett le valahogyan, amikor Kaszab leült. Az elnök arra kérte a jelenlevőket, hogy közbekiáltásaikkal ne zavarják a szónokokat, mert ellenséges elnöki jogánál fogva a rendezéseket ki fogja vezetetni.

Höngig Ottó a zaj elcsendesültével folytatta beszédét s beismerte, hogy ő javasolta a támogatást, de nem gondolta azt, hogy az „Arad” csak az építőiparosok érdekeit fogja szolgálni. Ugyanis ő elment Kaszab szerkesztőhöz s arra kérte, hogy engedje lapjában őket, a kisiparosokat is szóhoz jutni, Kaszab azonban ezt megtagadta.

Kaszab Géza hazugságnak nevezte Höngig eme kijelentését. Erre aztán fokozott erővel kiujult az előbbi botrány. Höngig odaszólt az elnöknek, hogy utasítsa rendre a tikkárt. Reisinger elnök hosszasán csendet, majd amikor kissé elcsendesedett a zaj, rendutasította Höngig Ottót, aki tiz aláírással ellátott indítványt nyújtott be az elnöknek s ebben tikkos szavazás elrendelését kérte a fölött, vajjon meg akarja-e hallgatni őt a közgyűlés vagy sem. Az elnök az indítványt nem bocsátotta szavazás alá s kijelentette, hogy Höngignek mindaddig joga van beszélni, amíg a szabályokat meg nem sérti.

Höngig erre kijelentette, hogy ő olyan hozzászólásnak indokolja meg az álláspontját, ahogy neki tetszik. (Zajos ellentmondás, hejeslés.) Hogy pedig nem irta alá a zárszámadásokat, ennek oka abban rejlik, mert, ugymond, az ipartestületen nagy „seftek” folynak. Sugár József közbeszólt, s Höngiget mondja ezek indítványozójának, mire Sugárt az elnök rendutasította.

Höngig itt rendre elcsorolja, hogy melyek is azok az üzletek, s itt annyira elragadtatta magát, hogy a tikkár aradi ügyeit is bevitte.

Vehemens erővel tört ki erre a zaj. Höngig felé a becsmerlő kiáltások egész sorozata repült. Az óriási zajban Reisinger elnök megvonta Höngigtől a szót. A lármát csak jó időre csendesült el valahogy s ekkor az elnök szavazásra tette fel a kérdést, amelynek megtörténte után az elnök kimondta, hogy a többség elfogadta a zárszámadást.

(A közgyűlés feloszlata.)

Fülsiketítő láрма keletkezett ebben a percben. Az egyik tábor bangozó szóval tiltakozott az elnök kijelentése ellen, a másik tábor pedig éljenzett, helyeselt. A láрма, a zaj nőttön-nőtt, úgy hogy nyugodt tanácskozásról szó sem lehetett. Az óriási zajban két indítványt nyújtottak át az elnöknek, aki ismerteti azokat. Amikor pedig azok megokolására került volna a sor, az alig lecsendesedett vihar még fokozottabb erővel tört ki. Erre Bittner Róbert rendőrfogalmazó, iparhatósági biztos a közgyűlést határozathozatal nélkül feloszlatta.

(Az iparhatóság intézkedését.)

Bittner Róbert rendőrfogalmazó, iparhatósági biztos ma szóbeli jelentést tett Sarlot Demokos rendőrfőkapitánynak a tegnapi botrányos közgyűlésről. A főkapitány, mint iparha-

tóság fel fogja szólítani az előljáróságot, hogy záros időn belül hívjon össze választó közgyűlést. Határozatában — miat értesülünk — fel-szóltítja az ipartestületet, hogy jusson békés megállapodásra, mert ha a közgyűlést újból fel kellene oszlítani anélkül, hogy az előljáróságot megválasztaná, akkor az iparhatóság élni fog törvényadta jogával és ő nevezi ki az előljáróság tagjait három esztendőre és így a testület elveszti azt a jogát, hogy közgyűlésein maga intézze sorsát, mert a kinevezett előljáróság nem a testületnek, hanem az iparhatóságnak teszi meg évi jelentését, anélkül, hogy közgyűléseket tarthatna.

(Nyilatkozatok.)

Reisinger Sándor, az ipartestület első elnöke, aki Steigerwald Alajos elnök távollétében jelenleg az ipartestület ügyeit vezeti, arra a kérdésre, hogy mi következik most, a következőket mondta:

— Azt hiszem, hogy Steigerwald elnök ma vagy holnap hazérkezik, akkor az alapszabályok értelmében előljárósági ülést kell összehívni, amely nyolc napra új közgyűlési határnapot tűz ki. Ha azon le lehet tárgyalni a dolgokat békésen, akkor rendben van az egész ügy. Ha azonban a turbulens elemek ismét zűrzavart idéznek elő s a tárgyalást lehetlenné teszik, akkor indítványozni fogjuk az iparhatóságnál az autonómia felfüggesztését. Lehetséges, hogy maga az iparhatóság fogja ezt kérni s kérelemmel fordulunk az iparhatósághoz, hogy miután a rendet nem lehet helyreállítani, függeszse fel a testület önrendelkezési jogát és akkor a kapitányi hivatal fog előljáróságot kinevezni. Reméljük azonban, hogy erre csak a végső esetben kerül sor.

Höngig Ottó jövőbeni eljárásáról a következőket mondta munkatársunknak: Minden politikai pirtól mentesen, tovább is küzdeni fogunk a kisiparosok elnyomása ellen. Azzal se törődünk, ha az ipartestület autonómiáját felfüggesztik.

Ujabb koleragyanus beteg Gönyűn.

— Fertőzött vontatógőzös. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

Négy-öt nap telt el, anélkül, hogy Magyarországon egyetlen koleragyanus eset fordult volna elő. Ma azonban újabb koleragyanus esetről hozt hírt a táviró, s ez éppen Gönyű mellett történt, amely már egy koleraesetből kifolyólag fertőzve volt. A hatóságok a legteljesebb óvintézkedéseket tették meg, hogy e jéjt vegyék az esetleges járványnak.

A koleragyanus megbetegedésről az alábbiakban számolunk be:

Győről táviratozzák: Ma délelőtt telefon-értesítést kapott Némethy Odön főszolgabíró Gönyűről, hogy az ottani kikötőbe reggel beérkezett „Kereskedés” nevű vontatógőzös fűtője, Enyedi János koleragyanus körülmények között megbetegedett. A hír nagy izgalmat keltett a vármegyeházán. Némethy Odön főszolgabíró telefonutasítására a gőzöst nyomban feltartóztatták és vesztőgáz alá helyezték, a koleragyanus beteget pedig azonnal ápolás alá vették, a vele utazott hajószemélyzetet ferdtlanították.

A „Kereskedés” nevű vontatógőzös, uszályhajóval árukat hozva Budapestről indult. Enyedi Jánosnak Budapesten még semmi baja nem volt. Gönyű közelében azonban nagy gyomor-fájdalmakról panaszkodott és többször hányt is. Gönyűre érkezve már igen rosszul érezte magát. A kikötőben a hajón tartott közegészségi vizsgálat megállapította, hogy Enyedi János koleragyanus beteg, minél fogva nyomban elkülönítették és a hajót, valamint a személyzetet is vesztőgáz alá helyezték.

Némethy Odön főszolgabíró, Dorner Béla vármegyei tiszti főorvos és Rothauser Lajos dr. tb. járásorvos délelőtt 11 órakor kocsin kiszálltak Gönyűre az óvintézkedések sürgős megtételére. A belügyminisztert táviratilag értesítette a főszolgabíró az újabb koleragyanus esetről.

— No, mi az, Sámsi?

— A nagyságos Gábor ur meghalta magát.

(Nyelvtanilag nem mondta helyesen a Sámsi, de tényleg igaza volt. Gábor ur vadászni járt, a csuszós, meredek úton puskájára támaszkodott, a cső végét fordítva maga elé, a fegyver elsült s a töltés a vadász szívébe hatolt: szörnyet halt.)

— No Sámsi, — mondá Lőrinc ur, — ezért a szomorú hírért mit kívánsz magadnak hirdomdói díjt? Rád bízom a választást. Kívánsz kedved szerint. Neked adjam e ezt a kabátot magamról, vagy a zsebemben levő bugyelárist?

A Sámsi ravaszul mosolygott. Tudia ő, hogy ezért a gyász hírért jutalmat kap.

— Már csak leginkább a bugyelárist szeretném.

— Itt van. Számláld meg, mennyi van benne.

A Sámsi felnyitotta a tárcát s tiz darab ötförintos bankót talált benne. Szépen megköszönte.

— No, már most lássad, hogy mit utasítottál vissza? — mondá Lőrinc ur s azzal előhuzva csizmaszárából fehérvári bicskáját, felhasított vele egyet a kabátja gombjaiból. Egy fényes tallér villant ki a szövet alól. Negyven ezüst tallér, ötförintos, volt a kabátgombjaiba elvarrva.

Bánta már nagyon a rossz választást a Sámsi.

— No, de mondok neked valamit Sámsi — szölt Lőrinc ur. — Nekem fogadásom tartja, hogy ezt az én kabátomat a negyven ezüst tallérral annak adom ajándékba, aki nekem legelső hírről hozza, hogy a sógorom meghalt. Neked van hét fiad, azok ráérnek rálesni.

Helenka nagy beteg volt, gyógyíthatatlan belső baj emészte. És e naptól kezdve tudnia kellett neki, hogy két szem éjjelnappal lesi a kimulását, két fül hallgatja a nyögését. Jutalom van kifizetve a halálhírére. Azonban más fordulat történt. Lőrinc ur a rossz gazdálkodásával oda jutott, hogy minden birtokát elköttyavetyélték, az ősi kastélyt, a vadaskertet, a fűrészmalmokat: legutoljára maradt a békaligeti fürdő. Arra is akadt kész vevő, külföldi vállalkozó. Ott azon a malomkő asztalon számlálták le Lőrinc ur elé a tízezer aranyat. Ez volt az utolsó vagyona. Mindezt az ősi birtokot megmenthette volna, ha Helenka halálhírét meghozzák. Hanem hát a halállal nem jó mutyiban kártyázni. A mint Lőrinc ur a fürdőtelep kapuján kihajtatott a még egyszer visszafordult a kocsijából, hogy végigtesztessen kedves mulatóhelyén, elfacsarodott a szíve, hanyatt esett és meghalt.

— A főszolgabíró a koleragyanus megbetegedésről a következőket mondta:

A főorvossal, a járási és községi orvossal megjelentünk a fedélzeten. Az orvosok Enyedi állapotát ugyan nem tartották koleragyanusnak, de a váladékot mégis Budapestre küldték a bakteorológiai intézetbe. Mivel a hajó személyzete nagyon félt, s a vesztégyár alatti hajóról meg akartak szökni, esendőri karhatalom kellett kirendelnem. Csak akkor lett vége a lázadó hangulatnak, amikor a Dunagőzhajózási Társaságtól külön hajót kértem s odavitettem a beteg matrózt. A Kereskedés szeptember hetedikéig vesztégyár alatt marad.

Gyanus esetek.

Lőcséről jelentik: A határrendőrség galiciai bucsusokat, akik a határszéli Habalkő községbe jöttek bucsura, koleragyanus alapján feltartóztatta.

Kőrösmezőről jelentik: A vonatról itt egy koleragyanus beteg munkás szállott le, akit azonnal ápolás alá vettek. A vonatot azért tovább bocsájtották, de táviratilag intézkedtek, hogy a kupékat Debrecenben fertőtlenítsék.

VIDÉK.

Rejtelmek egy postahivatal áthelyezése körül.

— Zugolódó aradmegyei községek. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Acuca községből ma panaszos levelet kaptunk, a mely szerint a község lakossága fel van háborodva amiatt, hogy a már tíz év óta ottlevő postahivatalt a nagyváradi postaigazgatóság szeptember elsejével áthelyezte Pleskucára. A panaszos levél szerint Pleskucán a község viszonyai nem kívánják a postahivatalt és az acucaiak azt tartják, hogy az áthelyezésről a közérdek rovására magánérdekek érvényesültek. A postaforgalom Acucán, a levél írója szerint, olyan kielégítő volt, hogy kívánarossá teszi a postahivatal ottmaradását az államkincstár szempontjából is. De megkülönböztetésül Acuca a körjegyzőség központja, másrészt a vasut tekintetében közlekedési állomás.

Az acucaiak ez ellen a vármegyéhez fordultak és segítséget kértek a posta visszahelyezése érdekében. Felkérték Lovich Gyula nagyhalmgyi főszolgabírót is, hogy legyen segítségükre. A főszolgabíró a nagyváradi postaigazgatósághoz még augusztus havában sürgőnyileg megkeresést intézett. Innen azonban azt a választ kapta, hogy az áthelyezés dolga már eldőlt. Azt azonban kilátásba helyezte, hogy a kereskedelmi miniszteriumnál közbe fog járni aziránt, hogy Acuca község postafügynökséget kapjon.

Foglalkozott a dologgal Aradmegye közigazgatási bizottsága is, amennyiben megbizta a főszolgabírót, hogy a körjegyzőség kerületéhez tartozó hét község lakosságát ez ügyre nézve hallgassa meg. A főbíró kiadta az ügyet Skonda László pleskucai körjegyzőnek, aki minden községből küldött be jelentést, amelyet azonban csak ő és a községi bíró írt alá és a mely szerint a posta áthelyezés a községek érdeke.

Később a főbíró meggyőződött arról, hogy a körjegyző jelentése, — akinek Papp Mariska postamesternő unokanővére — nem felel meg a valóságnak, mert időközben a községek deputációkat menesztettek a főbíróhoz az áthelyezett postahivatal visszavitele érdekében. A főbíró erre maga utazott ki a községekbe, kihallgatta a lakosságot és mindenütt jegyzőkönyvet vett fel. A községek egybehangzóan egyenkint és összevéve azt kívánják, hogy a postahivatalt Acucára helyezék vissza. A főszolgabíró ilyen irányú jelen-

tését beterjesztette a közigazgatási bizottsághoz, amely azt legközelebbi ülésén fogja tárgyalni.

Ezenkívül a főszolgabíró a maga részéről is tett jelentést. Ebben kifejti, hogy a körjegyzőség természetes központja Acuca. Az ottani postahivatal tíz év alatt olyan forgalmat ért el, amilyen Pleskucán nem várható. De meg a kereskedelmi és gazdasági viszonyok is feltétlenül azt követelik, hogy a postát a vonat ne vigye előbb Pleskucára, hogy onnan ismét vissza kelljen hozni Acucára.

Szabadalmi pör egy aradi cég ellen.

— Lefoglalt gépek. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Az aradi királyi járásbírósa megkeresésére az aradi rendőrség megjelent ma délelőlt az Aradi Vasipari Részvénytársaság gyártelepén és lefoglalt egy csomó öntvényt és gépkatarrészt. A bírósági eljárás egy kerékgyártó mester kérelmére indult meg, aki szabadalombitortlás miatt feljelentést tett egy aradi vaskereskedő cég ellen, amelyet azzal vádolt meg, hogy az ő gazdasági gépeit, amelyre kizárólagos szabadalma van, évek óta engedelmével gyártja és árusítja és ezáltal őt tetemesen megkárosította. Ezzel szemben a vaskereskedő cég azt állítja, hogy az ő gyártmányai nem azonosak a feljelentőével, mert azon lényeges változtatást tettek és e megváltoztatott formájú gépre nézve szabadalmat jelentettek be. Az eljárás ugyan folyamatban van, de biztosan remélik, hogy a szabadalmat meg fogják kapni.

A feljelentést keltő ügyről a következőket számolunk be:

Zsigry János aradi kerékgyártó mester nevében ma Steinhardt Mór dr. aradi ügyvéd feljelentést adott be az aradi járásbíróshoz. A feljelentésben eladja, hogy az ő kukorica-örlo gépeit, amelyek az ő találmányát képezik és szabadalmazva vannak, Berta Testvérek aradi vaskereskedő cég már évek óta belegegyezése nélkül utánozza és így árusítja. A gépeket az Aradi Vasipari Részvénytársaságnál készítették. Minthogy Berta Testvérek ezáltal őt érzékenyen megkárosították, kártérítési keresetet óhajtott indítani. Egyben annak megállapítása végett, hogy a cég ugyanazokat a gépeket állítja elő, kéri, hogy a járásbírósa intézkedjék a géprészek és az öntvények lefoglalása iránt.

A járásbírósa a kérelemnek helyt adott és megkereste a rendőrséget a lefoglalás fogatatosítása iránt. Ez ma délelőlt meg is történt. Vozáb József rendőrtiszt, Valenta és Rédl detektivekkel és Steinhardt Mór dr. helyettesével megjelent a Vasipari Részvénytársaság telepén és a Berta Testvérek által megrendelt nyolc darab öntvényt lefoglalta. A bírósági eljárás során szakértők fogják megállapítani, hogy a Berta Testvérek által megrendelt gépek azonosak-e a Zsigry által szabadalmazottakkal.

E tárgyban kérdést intéztünk az elsősorban érintett Berta Testvérekhez. A cég főnöke a következőket jelentette ki:

— É ekig állottunk üzleti összeköttetésben Zsigryval és árusítottuk az ő gépeit. Aztán differenciák támadtak és szakítottunk vele. Megjegyzem, hogy olyan gépeket, mint amiket Zsigry szabadalmaztatott, már száz évvel ezelőtt készítették és most is sokan gyártják. Ha jól tudom, meg is támadták a szabadalmát. A mi általunk gyártott gépek különböznek Zsigry gépeitől. Lényeges módosításokat eszközöltünk rajta, a szerkezetét megjavítottuk és a javított

szerkezetű kukorica-örlore kértük a szabadalmat. A szabadalmi eljárás folyamatban van és reméljük, hogy meg fogjuk kapni rövid idő alatt. Az egész dologban Zsigry és társának bosszuját látom azért, hogy felhagytunk az ő gépeik árusításával.

Megtámadott képviselői mandátumok.

— A petíciók tárgyalási napjai —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

Soha annyi mandátumot petícióval meg nem támadtak, mint a legutóbbi képviselőválasztás után. A Kuria két választási tanácsa felvesztendőnél hosszabb időt lesz kénytelen a megsemmisítési kérvények tárgyalásának szentelni, mint az az alább közlendő tárgyalási beszámólóból kiűnik.

A Kuria

első tanácsában

a következő petíciók kerülnek tárgyalás alá:

Konyovits Dávid dr. (Zombor) október 11., előadó Lábán Lajos; Szutrély Lipót (Bácsalmás) október 18., előadó Lábán Lajos; Jákóy Géza (Ugod) október 25., előadó Forster József; Kálmán Gusztáv (Koloszvár) november 2., előadó Janicskó István; Barcsay Andor (Déva) november 8., előadó Lábán Lajos; Lengyel Zoltán (Zilah) november 15., előadó Fittler Imre; Wickenburg Márk gróf (Balassagyarmat) november 22., előadó Forster József; Bethlen István gróf (Marosvásárhely) december 6., előadó Forster József; Madarassy Beck Gyula báró (Mezőkaszony) december 13., előadó Mennyey László; Blánár Béla dr. (Kassa) december 20., előadó Janicskó István; Ajtics Horváth Dezső (Vágvece) december 28., előadó Lábán Lajos; Hegedűs Loránt dr. (Sepsiszentgyörgy) 1911. január 17., előadó Lábán Lajos; ifj. Teleky József gróf (Érsekújvár) 1911. január 24., előadó Forster József; Zathureczky István (Élesd) 1911. január 31., előadó Mennyey László; Urmánczy Nándor (Szászrégen) 1911. február 7., előadó Janicskó István; Szojka Kálmán (Nagylak) 1911. február 14., előadó Staudt Dezső; Incze Donókos (Csikszentmárton) 1911. február 21., előadó Karay József; Liptkay Béla (Kisvárd) 1911. március 7., előadó Forster József; Fráter Loránt (Diószeg) 1911. március 17., előadó Fittler Imre; Andrics Tivadar dr. (Mohács) 1911. március 21., előadó Janicskó István; Benyovszky Sándor gróf (Dunavecse) 1911. március 28., előadó Forster József.

A Kuria

második választási tanácsa

Pecháta Endre bíró elnöklésével a következő petíciók tárgyalási határnapját tüzte ki:

A Kálmán Gusztáv államtitkár szolnoki mandátuma ellen benyújtott kérvény tárgyalását október 18-ra, előadó Avedik Simon; Holló Lajos dr. (Kunfélegyháza) október 25., előadó Sárói Szabó László; Beóthy László dr. (Hosszupályi) november 8., előadó Somogyi Mihály; Frey János dr. (Pécsvárad) november 15., előadó Veis Károly; Jármay István dr. (Beregszász, Tiszahát) november 22., előadó Avedik Simon; Zichy István gróf (Mezőkövesd) december 6., előadó Staudt Lajos; Hajós Kálmán dr. (Zalabaksa) december 13., előadó Somogyi Mihály; Kazy József államtitkár (Sátoraljaújhely) december 20., előadó Sárói Szabó László; Rokonyi Gyula államtitkár (Nagybecskerek) 1911. január 10., előadó Avedik Simon; bajsai Vejnich Sándor (Szabadka, I. kerület) január 17., előadó Avedik Simon; Szász Pál (Magyarigen) január 24., előadó Veis Károly; Szuha Pál (Szakcs) január 31., előadó Somogyi Mihály; Nagy Emil dr. (Szolnok) feb-

ruár 7., előadó Sőrői Szabó László; Mayer Ödön dr. (Alvino) február 14., előadó Avedik Simon; Farkas Pál dr. (Szászváros) február 21., előadó Avedik Simon; Kun Béla (Hódmezővásárhely) február 28., előadó Somogyi Mihály; Zboray Miklós (Dunakecel) december 6., előadó Avedik Simon.

Viszautasított petíciók.

A választási tanács visszautasította a következő kérvényeket: Kiss Ernő dr. (Kunszentmárton) ellen benyújtott kérvényt a tanács végleg visszautasította; alaki hiányok miatt pótlásra utasította a Sümegi Vilmos györgyószentmiklósi mandátuma, a Gyórfy Gyula dr. csikkarofalvai mandátuma és a Némethy Károly dr. péteri mandátuma ellen benyújtott petíciókat; őgróf Pallavicini György szegvári mandátuma ellen benyújtott petíciót a tanács azért utasította vissza, mert a kérvény aláírói közül négyen aláírásukat visszavonták. Ez a hiány 15 napon pótolható. Viszautasította továbbá a Kuria a Sennyey Miklós báró elleni, a Hollaky Attila (Kovácsna) elleni, a Fuchs Nándor (Alsólendva) elleni és a Hainz Hugó (Selmecbánya) elleni petíciókat.

Letartóztatott aradi kereskedő.

— A „gavallér” Reiner fogházban. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 5.

Az aradi szolid kereskedővilág és a tisztességes üzleti elveket valló emberek őszinte öröme az aradi kir. törvényszék vizsgálóbírája végre ma reggel nyolc órakor előzetes letartóztatásba helyezte Reiner S. Sándor volt aradi, jelenleg nagyváradi férfi és női divatkereskedőt a csalárd bukás büntetével vádolt Teszling Ferenc és társa-féle bűnügyből kifolyólag. A vizsgálóbíró Reiner S. Sándort a csalárd bukásban *bűnrészességgel gyanúsítja* azért, mert noha tudnia kellett volna, hogy Teszling rövid idő alatt fizetésképtelen lesz, mégis mint közvetítő közreműködött abban, hogy Teszlingék nagyobb értékű árukat eladhassanak és ezeket a hitelezők rendelkezése alól elvonhassák. Reiner S. Sándor nem nyugodott meg a vizsgálóbíró döntésében, hanem ügyvédje, Deutsch Izsó dr. útján felfolyamodást jelentett be a törvényszék vádtanácsához, amely valószínűleg holnap fog határozni a fölött, hogy a gyanúsított kereskedő szabadlábra helyeztessék-e vagy továbbra is fogva maradjon.

A fejtűnést keltő letartóztatás részletei itt következnek:

A bűnrészesség.

Néhány hét előtt több ízben részletesen megemlékeztünk a Teszling Ferenc által nagy raffinóriával véghezvitt hamis bukásról, amelyel hitelezőit körülbelül 130,000 koronával megkárosította. A csalásokat úgy követte el, hogy nagymennyiségű árukat vásárolt össze hitelbe a budapesti és vidéki nagykereskedőtől, egy fillért sem fizetett és az árukat minden áron elkótyavetyélte. A hitelezők egyideig vártak a pénzükre, azután felfelentették Teszlinget, akit a vizsgálóbíró, miután a bűnös manipulációk rábizonyultak, letartóztatásba helyezett.

A vizsgálat során aztán kiderült, hogy Teszling a vidéken több helyütt fiókot nyitott,

itt helyezte el az áruk egy részét, még pedig abból az okból, hogy így különböző helyeken könnyebben értékesíthesse az idegen árukat. Minthogy kizártnak látszott, hogy Teszling ezt a nagyszabású szélhámoszást egyedül vitte véghez, Domokos László vizsgálóbíró a vizsgálatot a legszélesebb mederben folytatta és minden körülményre kiterjeszkedett, — a melyben némi összefüggést látott a Teszling féle ügygel. Így jött azután rá arra, hogy Teszling 1909. december havában temesvári fióküzletéből mintegy 20 000 korona értékű árut Nagyváradra szállított, ahol azután Reiner S. Sándor közvetítésével két budapesti pártiáru kereskedő 8000 koronáért megvásárolta. A pénzt a kereskedők Teszlingnek nyomban kifizették.

Teszling legutóbbi kihallgatása alkalmával ezt a dolgot beismerte. Beismerete, hogy Reiner S. Sándorral megegyeztek abban, hogy az ő közvetítésével fogják eladni az árukat és pedig azért Nagyváradon, mert Temesvárott *feltűnést keltett volna a dolog*. Az árukat nem Reiner címére köldték, hanem egy hamis címre, de Reiner vette át és ő hozta le a vevő kereskedőket Budapestről. A vételár után nagyobb összegű províziót fizetett ki a közvetítőnek.

E vallomása és a tanúkihallgatások során Domokos vizsgálóbíró arra a meggyőződésre jutott, hogy Reiner S. Sándornak tudnia kellett arról, hogy Teszlingék nem igaz u'on járnak. Ha egy kereskedő, akinek több helyütt nyílt üzlete van, ily nagy értékű árukat közvetítők segítségével elkótyavetyél, ez oly feltűnő jelenség, hogy Reinernek át kellett látnia, hogy Teszlingék nem becsületes uton járnak el, hanem hitelezők megkárosítására törekcsenek. A gyanúokok a vizsgálat folyamán annyira megszaporodtak, hogy a vizsgálóbíró elérkezettnek látta az időt Reiner megidézésére, ami meg is történt.

Ma reggel nyolc órakor Reiner S. Sándor megjelent a vizsgálóbíró előtt. Domokos László előadta azokat a gyanúokat, amelyek alapján megidézte. A kereskedő erélyesen tiltakozott és kijelentette, hogy teljes jóhiszeműséggel járt el a közvetítés alkalmával, neki Teszlingék vagyoni helyzetéről semmi tudomása nem volt és nem is sejtette, hogy őt eszközként akarják felhasználni a hitelezők megkárosítására. Ha ilyen cél vezette volna, akkor ő maga vásárolta volna össze az árukat és nem engedte volna, hogy a budapesti kereskedők szedjék le a tejselt. Ismételten hangsúlyozta ártatlanságát. Védekezése nem vezetett sikerre. Miután a kihallgatás véget ért a vizsgálóbíró kijelentette:

— Letartóztatom a Teszling-féle csalárd-bukás büntetésében való részesség gyanúja miatt.

Nyomban megszerkesztette a letartóztatást elrendelő végzést. A végzés szerint Reinert azért kellett előzetes letartóztatásba helyezni, mert:

üzletszerűen foglalkozik fizetésképtelen kereskedők áruktárainak megvételével és fennforog a gyanu, hogy a jelen esetben is tudta, hogy Teszling fizetésképtelen lesz; ennek dacára elősegítette a hitelezők tulajdonát képezett áruk eladását:

mert az okozott kár nagy és mert Reiner nem lakik Aradon, így ellenőrzés alatt nem tartható és szökésétől alaposan kell tartani.

Reiner S. Sándor sápadtan hallgatta végig a vizsgálóbíró végzését. Ezután így szólt:

— Ártatlan vagyok. Nem követtem el azt, amivel a vizsgálóbíró ur gyanúsít.

A vizsgálóbíró kérdésére Deutsch Izsó dr. nevezte meg védőjének, akit erről nyomban értesítettek. Deutsch dr. nyomban megjelent és

hosszasan értekezett a letartóztatott kereskedővel. Az értekezés eredményeképpen felfolyamodást jelentett be a vizsgálóbíró végzése ellen a vád'anácsához. Egyben felajánlott 10000 koronát övdékképpen annak biztosítására, hogy Reiner S. Sándor minden idézésre meg fog jellenni. A védő továbbá kifejtette, hogy a büntetés, védenének bűnössége esetére is oly kicsiny, hogy a szökéstől tartani nem kell.

A vádtanács valószínűleg holnap fog határozni az ügyben.

Hogyan „dolgozott” Reiner?

Ez a negyven esztendő, könnyelmű életmódot folytató ember üzleti machinációján utánozta az egykor hírhedt aradi kereskedőnek, Schwemmer Adolfnak a metódusát. A Kuksi néven ismert közismert család a következő módon szerzett magának nagy vagyont mintegy másfél évtizeddel ezelőtt:

Ha valamely kereskedő fizetésképtelenséget jelentett be, Kuksi ur (Schwemmer Adolf) rögtön ott termett és a következő rövid szónok'attal kerítette hatalmába tapasztalatlan kartársát:

— Nézze csak, maga egy nagy balek, ha beleengedi a csődbe menni az összes áruját. Egy részét eladja nekem, én azonnal kifizetem az árát; ez a pénz tiszta haszna lesz magának. A többi portékán hadd osztozkodjanak a hitelezők.

És a megszorult kereskedő így potomáron eladta azokat a portékákat, amelyeket pedig nem szabad lett volna a csőd tömegéből elvonna. Persze, ez később kiderült és a legtöbb ilyen meg gondolatlan boltos csalárd butaság miatt a törvényszék elé került. Szóval, a hitelezők is vesztettek, a szegény kereskedő pedig börtönbe került, egyedül a ravasz Kuksi járt jól, mert ügyes raffiaériával kibujt a következmények alól és nagy haszna volt az ilyen üzleten. Ugyanis a potomáron megvett árukat drágán eladta a jóhiszemű közönségnek, amelyet azzal ámitott, hogy csődtömegből szerezte be az árut és így sokkal olcsóbban adhatja azokat, mint a tisztességes kereskedők.

Az aradi kereskedő világnak azonban még is sikerült megszabadulni ettől a piócától. Pannaszsal fordultak az igazságügyminiszterhez Kuksi ur és Aradon ma is élő büntársai ellen. Megindult ellenük a bűnpör és Kuksi ur a fogházba került. De onnét hamarosan kiszabadult, mert sikerült magát *elmebajosnak tétetni*.

Néhány esztendeig osend volt az aradi piacon. Mintegy öt évvel ezelőtt azonban megjelent Aradon Reiner S. Sándor s a Szabadság-téren üzletet nyitott. Hangzatos reklámmal bolondította boltjába a vevőket.

— Nálam legolcsóbban lehet vásárolni, — hangoztatta — mert az én üzletemben kitűnő cégek csődtömegéből megvásárolt áruk vannak. Én féláron szerezem be a portékát és így kevesebb haszonra dolgozom, mint a többi kereskedő.

Abban nem is hazudott, hogy féláron szerzi be a portékáit, de abban nem volt igaza, hogy csődtömből vásárolja azokat. A fizetésképtelen kereskedőtől — Kuksi ur után még szabadon — olcsón megszerezte az árukat. Ő már tudta, hogy a törvény szigorúan bünteti azt, ha a fizetésképtelen kereskedőtől árut vesznek. Ő tehát úgy segített a b'jon, hogy a portékát csak zálogba vette át. Az áru értékénél sokkal kevesebbet adott rá zálogköcsönként. A törvény rendelkezései szerint ha az ilyen zálog miatt bűnpör keletkezik, akkor a zálogtárgyak egész értékének megfelelő összeget kap a zálogos a visszaadott tárgyért.

Reiner S. Sándor ilyen módon fizette jö-

vedelmező játékát anélkül, hogy a törvénybe botlott volna. A zálogtárgyakat aztán, ha nem kellett visszaszolgáltatni a fizetésképtelen cég hitelezőinek, eladogatta az ületében. Folyton azt hirdette, hogy csak csődből megmaradt árukat tart raktáron, jóllehet tudták róla, hogy amikor már a csődaruk elfogytak, akkor rendszeres üzleti áron beszerzett portékákat adott el. Persze, a közönség erről is elhitte, hogy csődarú és sikerült jó drágán eladni. A vevő pedig boldogan hagyta ott a boltot, mert azt hitte, hogy féláron vette meg a holmikat. Ez a tisztességes verseny szabályaiba ütközött és az iparhatóság egy ízben 200 koronára ítélte Reinernek kihágás címén.

Amikor már jól megszédte magát s amikor nem lehetett félrevezetni a naiv közönséget, egyszerűen fizetésképtelenséget jelentett be és kiegyezett ötven százalékra.

Ezután áttette székhelyét Brassóba, majd amikor ott is aratott babérokat, átvándorolt Nagyváradra. Az aradi üzletét átálta valamelyik rokonának, de azért a nagyváradai üzletből állandan hurcolták át Aradra a portékát és megfordítva. Ha Nagyváradon valamelyik fizetésképtelen kereskedőtől portékát vett, átcsémpészte azt az aradi boltba és fordítva. Nagyváradon úgy látszik jobban ment a dolga, mert amikor átátutazott machinációjának régi szinterére, folyton azt hangoztatta:

— Más város Nagyvárad. Ott jobban lehet dolgozni, mint Aradon.

Legutóbb a Guttman Izidor csődaruit vette meg, most pedig beleártotta magát a Teszling-féle csődüzletbe. Itt aztán a vizsgálóbíró ketté metszette a karrierjét.

A nők barátja.

Reiner S. Sándor mint ember a könnyű életet kedvelte.

— Keveset dolgozni, sok pénzt keresni, jól élni, ez legyen az elve minden okos embernek, — szokta mondani.

És ő híven be is tartotta programját. Arad éjszakai éle ének ismeri: alakja volt a „fekete szépség”, ahogyan a könnyű vértű dámák elnevezték. Reiner általában könnyen adta ki a pénzt és hetyke módon élt. Amikor barátai arra figyelmeztették, hogy a szolid kereskedők összefogtak ellene, büszkén vágta ki:

— Fűtyülök rájuk. Mit tehetnek ellenem? Amit én teszek, azt nem tiltja a törvény.

A nők barátja miatt mintegy két évvel ezelőtt öngyilkosságot követelt el egy elég csinos kassziros leány. A mai Láng-kávéházban trónolt a fekete szemű leány, akit Reiner kiemelt a kasszából és a Déák Ferenc-utcában lakást rendeztetett be neki. Amikor megunt a sok költséget, társult a szerelében egy aradi ismert iparossal, s ketten osztzkodtak a szép leány bájaira. Amikor pedig mindketten megunták a gyönyörűséget, elhagyták hölgyüket. A szegény teremtés előlötti bánatában mérget ivott és meghalt.

SPORT.

+ Országos atletikai verseny Aradon. Az Aradi Atletikai Klub kasszony napján (csütörtök) délután tartja országos atletikai versenyt. A beadott nevezések alapján az idei verseny indulók és eredmény dolgában felülmúlja még a tavalyi jubiliáns versenyt is. Kovács Nándor startolása a 120 yardos gátfutásban értékes sportot fog nyújtani Arad sportközönségének, amennyiben Magyarország rekordere és bajnoka futásában gyönyörködhetik. Somody István dr. szintén benevezte egylete magasugrára. Somody legjobb eredménye 186 cm., míg Wardner báróé 185 cm. E két ugró mérkőzése jó idő esetén rekord döntéssel fog végződni.

+ Galamblövészet Világoson. A Világosi Uri Lövész Egyesület tegnap galamblövés versenyt rendezett, amelyen résztvettek: Bohus László báró, Bohus Lajos báró, ifj. Bohus László báró, Bohus István báró, Bohus Zsigmond báró, Valerian József, Czárán János, Kapdehó János, Kenyeres István hadnagy, Csiky Tivadar dr. A galamblövészet bárom első díját ifj. Bohus László vitte el.

Amerikába szökött nagybirtokos.

— Menekülés az adósságok elől. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

Budapest előkelő társaságának gyülekező helyein, de különösen a Lipót-városi Kaszinóban, a fővárosi társas és gazdasági élet egyik legismertebb tagjának szökése kelt kiroz feltűnést. Már régebbi idő óta tudták, hogy a szökevény, aki családját is magával vitte az új hazába, zilált anyagi viszonyok között élt és óriási veszteségek érték. Nyugtalan fiának házassága volt utolsó reménye, ami azonban szintén megrendítő szerencsétlenség által hiu reménynek és csalódás álmának bizonyult. Sok embert károsított meg az Amerikába vándorolt egykori nagybirtokos, aki a tulsó partról írt leveleiben azt ígéri, hogy dolgozni fog és keresetéből törleszti adósságait.

Komlós Ármiról, a lipótvárosi kaszinói élet egyik tipikus alakjáról tudták meg néhány napja, hogy hátat fordított egykori kedves mulatóhelyének, amelynek alapításában nagy buzgalommal és áldozatkészséggel vett részt. Amikor a kaszinó létesítésén fáradozott, akkor még igen kiterjedt földbirtoknak volt az ura és Budapesten mint dúsgazdag embert ismerték, aki nyitott házat vitt és áldozatkész támogatója volt minden társadalmi és művészeti akciónak. Tudták azt is, hogy a börzén igen nagy szerencsével operál és gazdálkodását is s'ker koronázta úgy, hogy főurhoz méltó életmódját csak természetesen és baráti körei felfogása szerint megfelelőnek találták.

Még két évvel ezelőtt is teljes fényosságában ragyogott a Komlós név. Oly minden kétségen felülmúlónak ismerték a család fő szilárd vagyoni helyzetét, hogy a főváros egyik legelőkelőbb gazdasági kapacitása, Simon Jakab tőzsdetanácsos és nagykereskedő megmondás nélkül adta beleegyezését ahhoz, hogy leánya Komlós Arthur doktornak, a Lipótváros egyik legelső gavallérjának és gazdag páciensekkel díszkedhető orvosának legyen a felesége. Komlós Arthur dr. azonban nem házasságot kötött, hanem „pártit csinált.” Nam asszonyt, hanem vagyont vitt a házhoz, mert az apja ezt úgy akarta leplezetlenül megmondta fiának, hogy azért kell elvennie a tőzsdetanácsos leányt, mert a familiáját kell a teljes megsemmisítéssel fenyegető anyagi helyzetből kiségitenie. A fiu engedelmességet és apja kívánsága szerint nősült, hogy ez a több évi rossz termés és a szerencsétlen börzespekulációk által okozott veszteségeket fedezhesse, anyagi romlását leplezhesse. Az utolsó két esztendőben Komlós már csak külföldi tőzsdéken játszott, hogy nássura ne szerzhessen tudomást veszteségeiről.

A fia házasságához fűzött várakozások egy tragikus fordulattal mind megsemmisültek. Komlós dr. egy boncolásnál hullámérgezetést kapott, amiből néhány órán belül az egész testen elhatalmasodó vérmérgezés keletkezett és az életerős, fiatal orvos ez év március havában néhány napi kínos szenvedés után meghalt. Gyermeke a házasságból nem született és Simon tőzsdetanácsos visszakövetelte a leánynak adott hozományt. Vissza is kapta.

Mikor ez a kötélen is elszakadt, akkor Komlós elhatározta, hogy Amerikába vándorol. Hitelét teljesen kimerítve, annyi pénzt szerzett, amennyit csak tudott és hogy a család távozása ne legyen feltűnő, a francia Riviérára utazott. A nyár elején onnan Ischlbe költöztek s június 30-án Hamburgban szállottak hajóra. Majdnem egy félmillió korona adósságot hagyott hátra a tönkrement birtokos.

Hitelezőit már Newyorktól írt levelekkel akarja megnyugtatni. Mindent meg fog ítetni — írja — mert dolgozni fog az új világban és azt hiszi, hogy több szerencsével, mint itthon.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

* Eladó színésziskola. Jó Solymossy Elek, a Népszínház egykori művésze sok ügyességgel és nagy reménységekkel nyitotta meg a debreceni színésziskoláját. Úgy gondolkodott, hogy a debreceni előkelő családok ama gyermekeit, akiket a szülők talán féltének a főváros sok tekintetben romlott levegőjéértől, az iskolán kívüli élet gyöngye ellenőrzése miatt, majd csak jobban megbarátkoznak a színésziskolai tanítással, az ősi magyar város romlatlan légkörében. Igazi nemes, művészi célok vezették Debrecenbe s az első évben össze is teborzott egy derék kis színészanyag-csapatot. Nem egy tehetséges, kellő alapnevelésben részesült tanítványa volt, de később már akadt olyan is, aki — mint ő maga kinyilatkoztatta, — vétett a látogatás ellen. Gyanítható volt, hogy valaki a színészlányok közül visszaélt színésznövendéki mivoltával, amelyet más célokra használt ki. A növendékek száma nem hogy gyarapodott volna, de évről-évre esett s így anyagiakban is sokat küzdött a debreceni színésziskola. A város pénzübelileg, természetben kiutalt javadalmazásokkal segítette Solymossyt, aki időközben beteg is lett.

Most azután, — mint egyik fővárosi lapban olvassuk, el is akarja adni Solymossy a debreceni színésziskolát. Ime az erre vonatkozó hír:

(A debreceni színésziskola)

igazgatót keres. Az a szakfőúr, vagy ismertebb színházi rendező veheti át a mintaszerűen berendezett intézetet, aki megtéríti a betegesen fekvő tulajdonosnak az iskolafelszerelés költségeit. Értekezni lehet Solymossyval a „Fehér Ló” szállodában. A tanév az idén kivételosen október 1-én kezdődik.

A debreceni színésziskolára tehát kezdi ráteríteni az elmulás alkonyának sötét szárnyait s Tháia istenasszony szabathatja már a gyászruhát, melylyel külsőképpen is kifejezést adhat mélységes gyászának.

* Don Carlos. II. Fülöp spanyol király teljesen a páp befolyása alatt áll. Ezért a főinquisitek tanácsára, akit Con Carlos trónörökös megsértett, kiutasítja fiát udvarából. Majd ugyancsak a főinquisitek tanácsára feleségül veszi fia jegyesét, Erzsébet francia hercegnőt. Don Carlos elkeseredésében megsérti atyját, bántalmazza a főinquisitek és fájdalomtól megtörve távozik az ünnepegről. A biboros ez újabb sértésért Don Carlos életét követeli és mikor a király ezen követelését nem teljesíti, a főpap a királyné nevében találására hívja a szerelmes herceget. Don Carlos a találkán megjelenik s ott az intrikus főpap áldozatává lesz. A királyné felfedi az intrikát, mire Fülöp, aki oly híres érzéketlenségéről, fia teteme felett sírva fakad. Schillernek eme csodaszép feldolgozott tragédiáját meghatóan tolmácsolja az Uránia mai műsorának egyik legpompásabb képe.

Az orvos büne.

— Egy tanítónő tragédiája. —

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

Tegnap délután az Andrássy-ut 73-75. számú ház hatalmas lépcsőházában egy fiatal urileány öngyilkossági kísérletet követett el. Browning-revolvert szegezett a mellének, mellette azonban a ravaszt meghuzhatta volna, Keleti Lajos államvasuti ellenőrnek sikerült a legkritikusabb pillanatban kiveszárni a leány kezéből az öldöklő fegyvert.

V. Beatrix életuntságának — fővárosi tudósítónk jelentése szerint — tragikus események vannak a háttérében.

A mint a rendőrségen elmondotta, kevésbé ment keresztül annyi csapáson, keserűsége és csalatkozásokon, mint ő. Mint egész fiatal leány egy hónap leforgása alatt elvesztette érekket ezelőtt atyját, majd anyját s mint árva kis leány kénytelen volt a rokonok jóindulatára támaszkodni. Husz évvel ezelőtt a nagyatya vette gondozásába, ki ma is magasrangú hivatalnok a kereskedelmi miniszteriumban. A nagypapa — mivel a lány tanítónő akart lenni — annak idején be is iratta egyik fővárosi tanítóképzőbe, hol szorgalmas és kitartó tanulás után sikerült a diplomát megszereznie.

Amikor diplomával a kezében kikerült az intézetből, hiába járta be a várost tanítónői állásért. Mivel nem volt üresedés sehol, s a mellett protekciója sem volt, nem bíztatták eredménynyel a diplomás kisasszonyt. A szép Beatrixet, aki nem akarta magát továbbra is kitaratni, az egyöntetű elutasítások, csalatkozások nagyon elkeserítették. Hogy a mindennapi kenyerét megkeresse, az újságok apróhirdetéseit révén nevelőnői állást keresett, amelyben azonban nem volt köszönet. Ahol szerencsét, megélhetést próbált, ott nem a kitűnő diplomáját, a tulajdonképpeni hivatásának a sikerét nézték a család férfitagjai, hanem már az első pillanatban az ő szépségében, bájoságában találták minden gyönyörűségüket. Az erkölcsös nevelőnőnek nem volt itt sokáig maradása. Egy szép napon felmondotta a szerény fizetéses kis állást s ismét azon erőlködött, hogy vagy a fővárosnál vagy az államnál tanítónői álláshoz jusson. Lázasan igyekezett, hogy álláshoz jusson — sajnos — nem kísérte most sem siker.

A szerencsétlen tanítónő, a ki a múlt évben a Mária-utca 46. szám alatt lakott, s a kit a borzasztó magány s a sors üldözése egészen beteggé tett, hónapokkal ezelőtt orvosi tanácsra a Batizfalvy-féle szanatóriumba vétette fel magát kezeltetés végett. A szép leányt itt újabb szerencsétlenség érte. Egy orvos visszaélt védtelenségével s mikor a viszony következményei mutatkoztak, a szerencsétlen nőt magára hagyta, a ki kétségbeesésében már nem tudta, hogy hová és merre menjen. Nagyatyjához már nem volt bátorsága visszamenni is azért vidéki rokonaihoz utazott. Járt Kecskeháza, Kolozsváron, a rokonok azonban mindenütt kiutasították kis gyermeke miatt.

A tanítónőt egyrészt a gyermeke, másrészt a bizonytalan sors idegbeteggé tette. A fővárosban, ahová napokkal ezelőtt ment fel a vidékről, mint egy örült járt kelt az utcán s nem egyszer vont magára rendkívüli szépségével és ideges viselkedésével a járókelők és a rendőrök figyelmét.

A minap, hogy az éhség gyötörte, a Dunába ugrott, a hajósok azonban kimentették s egy rendőr előállította a főkapitányságra, honnan azonban elbocsátották, mivel ígéretet tett, hogy nem fogja elpusztítani magát.

Tegnap délig a szerencsétlen teremtés be

is tartotta ígéretét. Tovább azonban nem bírta. A mindenkitől elhagyatott leány látta, hogy egymaga nem képes megküzdeni az élet millió bajával, elhatározta, hogy véget vet életének. Pénzzé tette az utolsó értéktárgyát, egy anyai emléket s az árából egy dob utcai régiségkereskedőnél Browning-pisztolyt vásárolt.

Az élet harcaiba belefáradt tanítónő azonban most sem tudott végezni magával egy állami tisztviselő, Keleti Lajos máv. ellenőr megakadályozta szándékának végrehajtásában s átadta a szerencsétlen sorsu nőt a legközelebbi rendőrnek, ki viszont előállította a főkapitányságra.

A rendőrkapitányságon a kimerült leány oly gyanusan viselkedett, hogy orvosi vizsgálat alá kellett venni. A vizsgálat aztán megállapította, hogy a diplomás leány az állandó izgalmakból és gyötrelmekből öngyilkos volt, ezért is elmeorvosi intézetbe való szállítását rendelte el az eljáró hatóság. Mivel a szerencsétlen urileány nem tiltakozott az elszállítás ellen s belenyugodott a sorsába, reggel a mentők elszállították a lipótvárosi tébolyda megfigyelő osztályára.

Államférfiak titkos találkozója.

Mi történt a muraszombati kastélyban?

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

A „Vasvármegye“ című lap szombati számában azt írta, hogy Bienert báró osztrák miniszterelnök és Kristóffy József volt belügyminiszter Szápáry László gróf muraszombati kastélyában találkoztak és a három politikus hosszabb tanácskozást folytatott.

Ez a találkozás, — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a szereplők politikai ekszponált-sága miatt érdekes kombinációkra ad alkalmat. Szápáry László grófnak, akinek kastélyában a találkozás történt, a magyar politikai életben már ismételtén jutott szerep, egy esetben pedig szereplése balul végződött. A másik két politikus szereplése közismert.

Szápáry László gróf két hét óta tartózkodik muraszombati birtokán. Azóta élénk élet uralkodik a kastélyban. Szápáry állandó érintkezést tart fent a szomszédos mágnás birtokosokkal, sőt egy ízben vadászatot is rendezett, amelyen Fünfkirchen Rudolf gróf és Saint-Julian gróf is részt vett. Az utóbbi napokon különösen sok vendég érkezett a kastélyba, közöttük a pétervári német nagykövet és Stürgkh volt osztrák hadügyminiszter, aki a trónörökösnek adjutánsa volt és jelenleg is egyik bizalmasa.

Szerdán két újabb vendég érkezett a kastélyba. Az egyik magas, szikár, oldalszakállas középkorú férfi, a másik tipikus német külsejű, leritt róla a magas hivatalnok. Az egyik vendégről rögtön kiderült, hogy Bienert báró osztrák miniszterelnök. A másik vendég kiletét gondosan titkolták. Csütörtökön mégis kitudódott a titok. Az ismeretlen vendég sétát tett a kastély parkjában, amikor felismerték benne Kristóffy József volt belügyminisztert. Később aztán, ámbár Muraszombaton még most is titkolóznak, teljesen bebizonyosodott, hogy az eddig titokzatos vendég csakugyan Kristóffy József volt.

Érdekes, hogy Kristóffy József ma nyilatkozott a Neuss Pester Journal munkatársa előtt. Beismeri, hogy Szápáry László muraszombati kastélyában volt, de tagadja, hogy Bienert is ott lett volna.

Politikai körökben a találkozóhoz messze-menő kombinációkat fáznek, mert úgy tudják, hogy a találkozó mindhárom résztvevője a trónörökös bizalmas embere.

Árvizveszélyben a főváros.

(Pusztulás a délvidéken. — Elsöpört község.)

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 5.

Az állandó esőzés következtében árviz pusztítja ismét az országot. A főváros is veszedelem előtt áll. A vihar egy csongrádmegyei községet tett tönkre. A romboló elemek munkájáról ma a következő jelentéseket kaptuk:

Az áradó Duna.

Budapestről jelentik: A Duna rendkívül magas vízállású. Ma délelőtt a víz színe elérte a 476 centiméter magasságot. Megállapítható, hogy a Duna vize el fogja érni az alsó rakpart színét. Könnyen megtörténhetik, hogy ebben az esetben a rakpartokat elönti a víz, s lehetlenné lesz a személy és áruforgalom lebonyolítása. A földművelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya értesítette a hajóstársaságokat, hogy a Duna vize szeptember hetediké és nyolcadiká körül eléri az 550—560 centiméter magasságot. Ha a víz a rakpartokat elönti, akkor azokat sürgősen ki kell üríteni. Bogdánffy Ödön vizrajzi főmérnök kijelentette, hogy nincsen titkolni való az az, hogy a Duna erősen emelkedőben van s ez még fokozódni fog. Csaknem valószínű, hogy eléri az alsó rakpartokat. Mindazonáltal komoly veszedelemről szó sincsen.

Árviz Krassószörényben.

Temesvárról jelentik: Az árvizről eddig részletes jelentés csak a bozovici járásból érkezett. A kár különösen Darbosec és Kornyaréva, meg Bogoltin községekben nagy. A hivatalos jelentések szerint eddig egy halott van. A kár különösen azért kisebb, mint június hónapban, mert a termények legnagyobb részét már learatták és behordották. Számos állat szintén elpusztult, de ezek színiát hozzávetőlegesen sem lehet megállapítani, mert a teregovai és orsovai járásból nem érkezett még hiteles jelentés. Ennek oka az, hogy a táviró- és telefonvezeték legnagyobb részben elpusztult. Győrffy Dzsó orsovai tiszteletbeli főbíró ma este érkezik Moldován át Lugosra és ő fog személyesen az orsovai helyzetről referálni. Az utak és hidak, melyeket a júniusi ár elsodort és melyeket ideiglenesen helyreállítottak, most újra csaknem teljesen elpusztultak. A mentési munkálatoknál katonaságra azért nincs szükség, mert a veszély nem olyan nagy. Legfeljebb még a teregovai járásból érkehetnek riasztó hírek, mert onnan még nincs jelentés. Issekutz Aurél alispán személyesen leutazott a teregovai járásba, hogy az esetleg szükséges munkálatokat vezesse. Az ár már mindenütt apad, mert a víz lefolyik. A lakosság remélhetőleg már túl van minden veszélyen. A kár ezuttal is igen nagy, de természetesen meg sem közelíti a júniusi árviz okozta kárt.

Tömörkény pusztulása.

A Csongrád vármegyében levő, 4000 lakosú Tömörkény község felett óriás ciklon vonult keresztül. Egyetlen egy ház sincsen, mely ne szenvedett volna e hirtelen jött óriás vihartól. Ma az egész tanyarendszerű község olyan, mintha földrengés érte volna. A házak és melléképületek teteje gerendástól együtt — teljesen eltűnt. Van nagyon sok olyan ház, melynek tetejéből egy darab sem található. A takarmány teljesen szétszóródott. Az egész, 6000 holdon szétszórva fekvő község romhalmazzal van tele. A középületek is teljesen megrongálódtak. A templom, paplak, községháza, az egyik állami iskola a tanítói lakással együtt teljesen

Önként, úgy hogy ebben a helyiségben az idei iskolai évben tanításról szó sem lehet. A lakosság legnagyobb része kenyér, takarmány és lakás nélkül maradt.

HIREK.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 6-án az időjárás: hűvös, sok helyütt csapadék.

— Vilmos császár Magyarországon. Mohácsról jelentik: Frigyes főherceg Izabella-földpusztai és karapancsai vadászterületén legközelebb udvari vadászatok lesznek, amelyekre várják Vilmos német császárt is. Eredetileg úgy volt, hogy a császár Mohácsra fog megszállni, de közben elkészült Frigyes főherceg karapancsai kastélya és ott rendezik be a fejedelmi lakosztályokat. Mohács már most telve van csendőrökkel a vadászat idejére, a vasutvonalat két kilométernyi távolságra vonatossággal látják el. Vilmos császár Ujdombováron át érkezik meg és a vadászat befejezése után Barcon át tér vissza Bécsbe.

— Geszmann Albert házassága. Bécsből jelentik: Geszmann Albert, a keresztényszociálista párt vezére, volt miniszter, tegnap a nyilvánosság teljes kizárásával, nélkül vette unokabugát, Ruby Jankát. Az aggastyán már öt évvel ezelőtt, első felesége halála után házába fogadta a fiatal leányt, aki a háztartást vezette. Geszmann személyesen járt Rómában, hogy a pápánál a felmentést kieszközölje.

— Harc a hazárdjátékosok ellen. Boda Dezső dr. budapesti rendőrfőkapitány az Obláth eset nyomán bizalmas értesítést küldött valamennyi fővárosi kaszinóknak, klubnak és egyesületnek, hogyha helyiségeikben a hazárd játékok saját hatáskörükben rövid úton meg nem szüntetik, úgy a rendőrség fog közbe lépni. Elhatározta ugyanis, hogy a főváros összes játékterületeit rendőri beavatkozással szét fogja robbantani. Detektiveket fog kiküldeni és ahol valakit tetten érnek, bűnjeleket lefoglalják a bankot, a pinkát és a játékasztalokat is.

— A brüsszeli kiállítás tüzkára. Brüsszelből jelentik, hogy végleges becslés szerint százötven millió franknyi kárt okozott a tűzvész. Az angol kiállítókat tizenhárom millió frank veszteség érte.

— Letiltott táviratok. Rómából jelentik, hogy a kereskedelmi miniszter rendelete szerint tilos az abruzzói herceg eljegyzésére vonatkozó táviratoknak Olaszországból való továbbítása és a külföldről érkeztek kézbesítése.

— Házasság kaució nélkül. A hadvezetőség legutóbb olyan rendeletet adott ki, amely méltán kelt nemcsak örömet, de bizonyos mértékű bámulatot is a szabadelvűségé által. A hadvezetőség liberálizmusa egyelőre még nem korlátlan, sőt nagyon is szűk határok között mozog, amennyiben a nők társadalmának egyetlen osztályát, nevezetesen a tanárnőket és tanítónőket részesíti abban a kegyben, hogy katonatiszt férjet szerezhessenek horribilis váltságdíj nélkül. Sőt még egy megszorítást tesz a hadvezetőség, vagy is azt, hogy a katonatisztek csak oly tanítónőket és tanárnőket vehetnek feleségül kaució nélkül, akiknek kétezer koronától hromezerig terjedő fizetésük van. Amiből bővebb magyarázat nélkül is kitűnik a hadvezetőség ötlete, hogy tudniillik a tőke helyett ezentúl a munkát is hajlandó biztosítékképfelfogadni.

— A kulturpalota helye. A szeptember havi közgyűlésnek kellene döntenie a felett, hogy a kulturpalota építésével kit bizon meg a város. A közgyűlésen, mielőtt még efelett határozhatnának, ugylátszik még egyszer megütközik a két álláspont: az egyik, mely a kulturpalota részére kijelölt helyet, a Baross parkot, nem tartja alkalmasnak és az Óvár tere kívánja helyeztetni, vele szemben a hivatalos álláspont, melynek alapján a tervek készültek. Több törvényhatósági bizottsági tag aláírásával ma a tanácshoz a következő indítvány érkezett be:

Aradváros törvényhatósági bizottsága egy régebbi keletű közgyűlési határozattal az építendő kulturpalota helyéül a Baross-parknak a kereskedelmi iskola előtt elterülő részét jelölte ki, miáltal ezen díszes park jelentékeny része a fák és ültetvények kipusztításával meg lesz vonva városunk közönségétől, melynek ezideig a parknak ezen része kedves üdülő és szórakoztatási helyéül szolgált. Más városokban áldozatok árán parkokat létesítenek és nálunk, a már meglévőket is elpusztítják akkor, midőn arra abszolúte szükség nincsen. Miután ezen elhatározott törvényhatósági bizottsági határozat a nagyközönség részéről nagy megütközéssel lett fogadva és mindinkább azon kívánalomnak lett kifejezés adva, hogy a Baross-park jelenlegi épségében továbbra is fenntartsák és az építendő kulturpalota részére az I. Ferenc József városrész jelöltessék ki, a hol ezen épület teljes pompájában diszeleghetne és ezáltal a magán egyének részére az építkezési kedvet felélesztene; ennél fogva az or kérelem, illetve indítvánnyal járunk a tekintetes törvényhatósági bizottsághoz, hogy mondja ki, miszerint Arad város törvényhatósága által hozott azon határozatot, mellyel a kulturpalota céljaira a Baross parknak a kereskedelmi iskola előtti részét jelölte ki — hatályon kívül helyezi és a kulturpalota helyéül az I. Ferenc József városrészt jelöli meg és utasítja a városi Tanácsot, hogy mindaddig, míg ezen kijelölés megtörténik, az építkezésre vonatkozó további intézkedéseket függeszse fel. Kiváló tisztelettel: Arad város törvényhatósági bizottsági tagjai: Avarffy Géza, Lukácsy Lajos, Hoffmann Antal, id. Kristyóry János, Étes Ármio, Frint Lajos, Institoris Kálmán, Walder Gyula, Szalay Károly, Avarffy Ferenc, Szabó Zoltán, Hehs Béla. — Ugyanilyen értelmű indítványt nyújt be Zima Tibor bizottsági tag is.

— Feleséggyilkos államfogoly. Szentpétervárról jelentik: Az államfogházban ma rémes gyilkosság történt. Kusov revolucionista államfogoly a feleségétől ruhát és egy beretvát kért. Az asszony elvitte a kívánt tárgyakat férjének. Mikor ez a fogház társalgójában átvette, egy óvatlan pillanatban átvágta felesége nyakát a beretvával. A nő néhány perc múlva kiszenvedett. Kusov öngyilkos akart lenni, de a börtönőrök megakadályozták. Vallomásaiban azt mondotta, hogy feleségét a rendőrség többször letartóztatta, mert részt vett a munkásmozgalmakban, de mindannyiszor szabadon bocsátották. Azt hitték, hogy rendőrkém és őt erről a fogházban értesítették. A házkutatás alkalmával talált irakból a vizsgálóbíró meggyőződött arról, hogy a gyanu alapos volt.

— Mészárosok sztrájkja Beregszászon. Beregszászról jelentik: Ma az összes mészárosok becsukták a boltjukat és lemondtak iparjogukról. A polgármester a városbáza udvarán ideiglenes husmérőt állított fel, ahol négy fillérrel alacsonyabb áron áu itják a húst. A városi tanács tegnap az éőmarhákat és a husállományt felajánlotta a mészárosoknak azsal, hogy 1 korona 24 fillérben mérjék ki a húst. A mészárosok nem fogadták el az ajánlatot és így a sztrájk tovább tart.

— Önként jelentkező sikkasztó. Szegedről jelentik: Ungár Miksa államvasuti jegypénztáros ma jelentkezett az ügyészségen és bevallotta, hogy augusztus 29-től a mai napig nyolcezer koronát sikkasztott és ezért kért letartóztatását. Ungár, aki több gyermekes családapa, a sikkasztott pénzt elkártyázta.

— Végrehajtás emberhalállal. Zágrábból jelentik: Nabresics községben Brazén Iván ellen szegült a végrehajtónak, aki egyetlen teherét hajtotta ki az istállóból és vasvillával támadt a segítségül érkező csendőröknek. Az egyik csendőr erre Brazent agyonlőtte. Most azonban az egész falu a csendőrök ellen fordult, akiket csak a határon átjött osztrák csendőrök mentettek ki szorongatott helyzetükből. A vizsgálatot úgy a katonai, mint a polgári hatóság megindította.

— Felemelt zsold. Szegedről jelentik: A honvédelmi miniszter rendeletet küldött a szegedi kerületi parancsnoksághoz, hogy tekintettel a kedvezőtlen időjárásra, a gyakorlatok alatt a katonák zsoldját húz fillérrel emeljék fel.

— Gyakorlatok drótnélküli távirókészülékkel. A Klosterneuburgban átomásozó vasuti és távirószed az idén bordonozható drótnélküli táviróval folytat kísérletet. Az ezred egy kirendeltsége Mezőtúron gyakorlatozik a táviróval. Legutóbb Mezőtúr és Karstad között történtek jelváltások, melyek kiünően sikerültek.

— Állami rendelés egy aradi részvénytársaságnál. Mint bennünket értesítetek, a Magyar Államvasutak háromszázezer korona értékű megrendelést tett az Aradi Vasipari Részvénytársaságnál féktuskók és ágytokok szállására. Ez a megrendelés 3 évig foglalkoztatja a gyárat.

— Megtámadott csendőrök. Marosvásárhelyről jelentik: Alsófehérmegye Cselna községében véres összeütközés történt csendőrök és román parasztek között. Magyarigenből három csendőrből álló őrs ment ki a községbe és ott a parasztek ruhájáról a román nemzeti színű szalagot akarták eltávolítani. A parasztek ellenszergültek és a csendőröket megtámadták, úgy, hogy csak újabb csendőrök mentette meg őket. A csendőrök szorongatott helyzetükben fegyverüket használták. Ennek következtében Ursz János meghalt, többen súlyosan megsebesültek, sőt a sebesültek egyike, Tóth Lászlár is meghalt azóta. Az összeütközésnél két csendőr is megsebesült. Ma katonai kirendeltség érkezett a faluba. A hatóság megállapította, hogy a csendőrök jogosan használtak fegyvert.

— Turteltaub-Baltazzi gróf letartóztatása. Budapestről jelentik: A lucerni rendőrség arról értesítette a fővárosi rendőrséget, hogy ott hirhedt csalót, hamiskártyást és zsebmezst, Turteltaub Szigfridet letartóztatták. Turteltaubnak itthon az volt az utolsó ténykedése, hogy a repülőverseny alkalmával több idegent, többek között egy dús gazdag orosz mérnököt is kifosztott. Akkor sikerült neki elmenekülnie és a rendőri nyomozás nem járt eredménnyel. Rövid idővel ezelőtt azonban két levél jutott a rendőrség birtokába, amelyeket a híres szélbámos sipista feleségéhez intézett. Ezekben a levelekben azt írta, hogy Bécsben és Reichenhallban nagyobb összegű pénzt szerzett és Svájc felé vette útját. A budapesti rendőrség erre táviratilag megkereste a svájci rendőrségeket, hogy ha Turteltaub odamenne, azonnal tartóztassák le. Ma délután megérkezett a lucerni rendőrség távirata, hogy a hirhedt csalót ott letartóztatták. Turteltaub Baltazzi gróf néven lakott egy előkelő szállodában és főúri módon költökezett.

— Rajzoktatás. Reichen Guttman Margit okl. rajzitanító kezdő és haladó tanítványokat mérsékelt árért oktat Orozy uca 27. szám al lakásán.

— A munkásbiztosító pénztár zárszámadása. Az országos munkásbetegsegélyző és baleset-biztosító pénztár, valamint a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal az aradi kerületi munkásbiztosító pénztárnak 1909. évi zárszámadásait és a pénztár kezelésében levő felszámolt pénztári alapok vagyonkezelését minden észrevétel nélkül jóváhagyták. Ugyancsak jóvá hagyta az állami hivatal a pénztár múlt évi 7766 korona kezelési feleslegének hovatfordítására vonatkozó közgyűlési határozatát, mely szerint a törvény rendelkezéseinek megfelelően a felesleg kétharmada az országos pénztár számlájának javára irandó, egy harmad pedig az aradi pénztár költségvetéséhez csatoltasék, amely ezzel a dotációval 13300 koronára emelkedett.

— Bika-sör. A jó bornak nem kell cégér, mondja a magyar közmondás. Az ujaradi sörgyár kitűnő gyártmánya, a Bika-sör azonban azt mutatja, hogy nem kell cégér a jó sörnek sem. Ez a legelődrangú ital ugyanis a mai agyonreklámozott világban is minden nagyhangú hirdetés nélkül a nagyközönség egyik legkedvesebb italává lett. Az ujaradi sörgyárba napról-napra nagyobb megrendelések érkeznek, amelyek kétséget kizárólag bizonyítják a Bika-sör jóságát. A fogyasztó közhatalmosság a legjobb terjesztője a pompás italnak, amely izletesség és tápanyag tartalom dolgában minden más sörgyártmányt felülmul.

— Hibajavítás. Az Aradi Közlöny augusztus 23. számában „Támadás Károlyi Gyula gróf ellen” cím alatt megjelent közlemény egyes kitételei tévedésen alapulnak. A közleményben az állott, hogy Savu Constantiu az aradi Tribunalánál strobman szerkesztő volt, a tanítói állástól elcsúszott és hogy katonai fogházban ült. Most meggyőződünk arról, hogy Savu nem strobman szerkesztő, hanem korrektor volt s azonkívül ő hagyta ott a tanítói pályát, végül pedig, hogy katonai fogházban nem ült.

— A tanszerkiállítás nyitva marad s csak a hó 15-én zárul be, mert a mutatkozó érdeklődés még mindig igen élénk. A tanszerkiállítás idejének meghosszabbításáról ezúton értesíti a Weisz Leó cég azokat a vidéki tanítókat, akik levélben felvilágosítást kértek a kiállítás időtartamára nézve.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban szeptember hó 5-én a következő születéseket és halálozásokat jelentették be és házasságot kötöttek: Született: Könczeg Albert kir. kataszteri biztosnak Gizella nevű leánya, Váry Gyula máv. kalauznak Iona nevű leánya, Csiky Ödön dr. ügyvédnek Ágotha nevű leánya, Hartmann Samu kereskedőnek Mária nevű leánya. Meghalt: Csanádi Istvánné 34 éves fékező neje, Krausz Mórné 61 éves magánzónó, Dékai Julia 72 éves magánzónó, Szabó Ferenc 33 éves fékező, Reinmüller Lajos 4 éves fiú. Házasságot kötött: Sörbán Sándor lakatos Weisz Annával, Niga Miklós napszámos Mihajlov Ikonával, Pósa József géplakatos Gyenge Julianával, Krauzer Sámuel asztalos Diok Herminával, Melics János asztalos Rózsa Máriával, Konrád János asztalos Badalik Seréziával, Dreosin Péter műszaki rajzoló Nemesi Rozáliával, Nyágy Sándor kereskedő Drágos Erzsébettel.

— Náder J. késműves Arad. (Minorita palota.) Borotvák, ollók, zsebkések gyári raktára. 1831

— Használt és új iskolakönyvek még mindig nagy mennyiségben kaphatók Kerpel Izsó könyvkereskedésében. Ugyanott író- és rajz-szerek kitűnő minőségben vannak raktáron. 3443

— Női kereskedelmi tanfolyam növendékei a szükséges tankönyveket ifj. Klein Mór könyvkereskedő cégnél szerezhetik be. 6851

— Francia likőrök megbízhatóbb készítésére — háziilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

A falusi orvos.

— Apróságok a praxisból. —

Irta: Kocsis Géza világsi járásorvos.

Cikkemet egy olyan vallomással kezdem, amit vajmi ritkán hallottam kollegáimtól s ez az, hogy: a pályámat annyira szeretem, hogy ismét orvos lennék, ha még egyszer előlről kellene kezdenem az életet. Szeretem a pályámat szívvel, lélekkel, mert senkinek sincs annyi alkalma az embereket kiismerni, senkinek sincs annyi könyvet letölteni, mint nekünk.

Nem is beszéltem le soha senkit, hogy erre a pályára lépjen. Csak egyre figyelmeztettem, hogy ne számíton soha az emberek hálájára, mert akkor sok keserű csalódásban lesz része. Ha hálát tapasztal, tekintse olyan szerencsének, mintha sorajegye nyert volna. Ha azonban az ellenkezőjével fog lépten-nyomon találkozni: ne vegye a szívére a dolgot; vegye olyan kellemetlen, elkerülhetetlen járuléknak, mint a háziasszonyok a oubákat!

Tehát ne keserítse el az orvost a hálátlanság. De az sem, hogy minden lépten-nyomon beleskontárkodnak a dolgába; mert hiszen a laikusok jótanácsait is a legnehezebb szándék vezérli, az t. i., hogy segítsenek szenvedő embertársaikon. Az orvosi tudomány az egyedüli tudomány, amelyhez mindenki ért. Mindenki tud a betegnek valamit tanácsolni. Ha mást nem, legalább azt, hogy hívja el X. dr. t, mert az gyógyította meg az ő anyai nagybátyjának a második unokatestvérét is, pedig az szintén ugyanebben a betegségben szenvedett.

Igaza volt annak az egyetemi tanárnak, aki azt mondta, hogy 40 éves korában minden ember vagy doktor, vagy bolond.

Van egy orvosi szabály, mely így hangzik: „nil nocere!” Ha már használni nem tudunk, legalább ne ártsunk a betegnek. Ez az a pont, ahol az orvos és a nem orvos összeütköznek. Azt értem ezalatt, hogy a beteg hozzátartozói, csupa szánalomból, jóakarattól, sokszor elrontják a mi dolgunkat. De ennél még sokkal veszedelmesebb, mikor kuruzslókhoz fordulnak az emberek és a kuruzsló egészségükben helyrehozhatatlan kárt tesz.

A kuruzslás az, ami ellen minden orvosnak küzdenie kell. Nekem is ők szerezték a legtöbb kellemetlenséget. Míg megmaradnak a szenes viznél vagy a fokhagymás ecettel való bedörzsölésnél (elhíhetik, hogy nem valami kellemes dolog egy ilyen besavanyított beteget megvizsgálni!) csak hagyják! De mikor a gyermekágyas asszonyt tétőtől-talpig bekenik marhatrágyával és az belepusztul az ily módon szerzett gyermekágyi lázba, vagy midőn addig füstölök a szegény páciens parázssra hintett cinóberrel, hogy annak kihull minden foga, sőt bele is pusztul (mint Kovaszinon történt egy esetben) ne legyen az orvos felháborodva? De nincs arról csak az orvosnak fogalma, hogy miúgy mindenféle anyagot használnak betegek gyógyítására. Nincs az az emberi állapot, a miről nem észleltem volna már, hogy gyógyszerül használják a kuruzslók.

Itt, az én járásomban is számtalan ilyen esetet tapasztaltam. Pedig itt még eléggé felvilágosított a nép. Elhívja a beteghez 2-3-szor is az orvost. Csak egy esetem volt, hogy eljött előbb megkérdezni, vajjon akkor is meg lesz-e büntetve, ha nem hív orvost és meg talál halni a 80 éves anyósa? Mikor aztán megmondtam neki, hogy legfeljebb az isten bünteti meg érte, hát odább állott azaz a kijelentéssel, hogy nem szükséges ilyen körülmények között elmenem, mert az isten nem a szolgabíró.

Ha itt is megeshetnek ilyen dolgok, mi lehet

még benn, a havasok között, a hol a nép szegény, babonás, elmaradt!?

Különben alkalmam volt megismerni az ottani állapotokat is. Voltam már 17 községnek is a kör-orvosa. Ott még nem is ismerték a doktort. Ott az orvost így szólították:

— „Do,anu barbir” (borbély.)

Elszörnyednémek, ha leírnám mindazt, amit ott tapasztaltam. De nemcsak a kuruzslás terén. Azt a végtelen nyomorúságot soha sem tudom elfelejteni, a melyben sanylődött az ottani nép egy inséges évben.

Emlékszem, egyszer egy ember megállította a kocsimat és kért, hogy a két beteg gyermekét vizsgáljam meg, de csak úgy isten nevében, mert nincs pénze. Bemenne, az udvaron láttam ülni egy fiú és egy leány gyermeket (állítólag 10-12 évesek voltak) a mint egy kosárból vadkörtét ettek, állatias mohósággal, csánocogva, minden körtét két kézre fogva mint a majmok, miközben az éhségtől csillogó szemek vadul meredtek reám. Arcukon száz meg száz ránc volt; végtagjaik csontvázvá azsalva, míg a dagadt hasuk olyan pókszerűvé tette őket. Megkérdeztem, hogy miért ad ezeknek a beteg gyermekeknek ilyen táplálékot? Mire azt felelte, hogy nincs semmi ennivalója a háznál, 2 hónap óta az anyátlan gyermekei nem ettek egyebet vadon termő gyümölcsnél...

Itt, a világsi járásban mások a viszonyok. A nyomorúságnak ilyen feltűnő példái nem találja az ember. De a kuruzslás itt is dühöng. Egyik kuruzsló asszony házat építettett, szőlőt vett. Más vermegyéből is felkeresik a betegek. Vajjon mikor fogunk mi, falusi orvosok ott tartani, hogy a praxisból szerezhessünk valamit?

De hagyjuk el ezeknek a sőtét dolgoknak a leírását. Ilyet minden orvos kötettszámba tudna írni a tapasztalataiból.

Szerencsére sok derűsebb megfigyelést is tehettem a praxisban. Ilyen az is, hogy ha súlyos betegem van, míg annak állapota válságos, minden látogatás után a kapuig kikísérnek; ha aztán javul a beteg állapota, már csak az előszobáig jönnek ki velem. Végre, midőn a beteg tul van a veszélyen, alig-alig akad valaki, aki a szoba ajtajáig elkísérne.

Hanem nem élek vissza a türelmükkel: befejezem élemlényeim leírását. Csak egy esetemet említem még fel, amely nem tartozik ugyan szorosan az orvosi praxisomhoz, megeshetett volna bárki-vel, de azért leírom, mint jellemző dolgot a falusiak felfogására.

Az egyetemről kikerülve, legelső állomásom Pestmegyének egy kis faluja volt, ahol a tanítás és jegyzőn kívül nem volt intelligensebb ember. Lakást nem kaptam más helyen, tehát kénytelen voltam beérni egy kis földes szobával, amelyet egy szatócsnál béreltem. A szatócsnak egyéb hibája nem volt, csak a vallási viszonyai voltak kissé rendezetlenek.

A faluban még ismeretlen lévén, megkérdeztem a házigazdamat, hogy van-e borbély a faluban: mire ő ajánkozott, hogy kerít nekem borbélyt. Előkerült végre a kapálásból a mester és hozzáfogott a borotváláshoz. Kissé zokon esett az arcomnak, hogy olyan kegyetlenül húzott a borotvájára, de azért kiállottam a műtétet. Mikor befejezte, megkérdezte tőlem, hogy mikor jöjjön ismét borotválni.

— Szombaton! — mondtam én.

— Szombaton? Hát szabad az urnak szombaton borotválkozni?

— Hogyne volna szabad!?

— Hát nem zaidó az ur? Miért nem mondta előbb? Akkor a jobbik borotvámmal borotváltam volna meg!

A kiváló bőr- és ltkiános gyógytorrás

SALVATOR

vese- és hólyagbetegségeknél, köszvényes, cukorbetegségnél, vörhenyű és hurutos bántalmaknál kitűnő hatású.

Természetes vasmentes savanyvíz.

Kapható kényelmes csomagolásban és gyógykezeléshez.

SCHULTES ÁGOST

Pénzt

jelzálog, amortisatio és váltó
fedezetre földbirtokra és vá-
rosi bérházakra legelőnyö-
* * * sebben közvetít * *

Szücs F. Vilmos

Aradon, Karolina-utca 8. sz.
saját háza a fiókpostája mellett.

3154

VITA FORRÁS

SOSKUT VASMEGYE

Biztos gyógyszer: gyomor- és cukorbetegnek
köszvény hólyag- és vesebetegnek.

Félpohár VITA-forrás a gyomorégést azonnal megszünteti.

A vállalat tulajdonosa: 2925

„CONSUM“ kereskedelmi részvénytársaság

Budapest, VI., Teréz-körút 4. Telefon 10-13.

Főraktár: Nagy Farkas cégnél Aradon.

Kapható minden jobb fűszerüzletben és gyógyszerárban.

TANÜGY.

(—) Kinevezés. Bokor Mária polgári leány-iskolai tanítónőt, Bokor Alajos aradi magán-hivatalnok leányát, aki 3 éven át a lugosi jó-hírnevű Kiss Róza leányiskolájában tanított ki-váló eredménnyel, most a segesvári állami polgári leányiskolához nevezték ki.

(—) Tanév megnyitás. A női kereskedelmi tanfolyamban a tanév megnyitása szept. 7-én, szerdán d. u. 3 órakor lesz az Aradvárosi Felső Keresk. iskola disztermében. Felhivat-nak a beírt tanulók, hogy pontosan jelenjenek meg. Az igazgatóság.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Szigoruan bínnak Haverda Mariskával. Pa-naszkodik Szabadka híres asszonya a börtön szigorúsága ellen. Nehezen viseli a szegedi verdikt után a fogház levegőjét, mert mikor a szegedi esküdtek kimondották, hogy nem bü-nös az anyja meggyilkolásában, a régi mohó-sággal vetette magát az élvezetek után. Uta-zott, mulatozt s élt Vojthával együtt, úgy, mint-ha nem is lett volna az a tíz hónap, amelyet édes anyja meggyilkolásától a szegedi verdiktig börtönben töltött.

Most tehát még nehezebb elszenvednie a börtönt, mint amilyen nehéz volt azelőtt.

Keservesen panaszkodik Haverda Mici. Egy szabadkai ismerős levelet kapott tőle, amelyben ezt írja:

— Az én szerencsétlen helyzetemről jobb nem beszélni. Csak az ad erőt, hogy bízom az igazságban. Azzal biztatnak, hogy nem ítélnének el. En tudom, hogy nincs bűnöm, s nem félek az ítéletől. De meddig kell még szenvednem a tárgyalásig. Ha már rám sza-kadt ez a csapár, hogy börtönbe kerülnek, legalább Szabadkán lehetnék, mert itt nem törődnek azzal, hogy én asszony és anya va-gyok, s nagyon szigoruan bínnak velem.

A levélre felül rá van ütve Kiszaludj László fogházfelügyelőnek a bélyegzője. A fog-házfelügyelő tehát elolvasta a levelet, s úgy látszik nem soha törődik vele, hogy Haverda Mariska panaszkodik-e rá. Most, hogy börtön-ben ül a híres asszony, ismét a régi kótát kezdi. Panaszkodik, hogy ró és anya, esküdö-

zik, hogy ártatlan s természetesen bízik a felmentésében. De, hogy felmentés, arra maga sem tartja elégnak az igazságot; jó védőt is keres. Bródy Ernő és Lengyel Zoltán lemond-tak a védelméről. Most Mariska azt szeretné, ha Vázsonyi Vilmos vállalná a védelmét. A tervnek azonban anyagi akadályai vannak, amiket ha sikerül elhárítani, a budapesti tár-gyaláson Vázsonyi Vilmos mond védőbeszédet Haverda Mariska fölött.

Kapható a világon mindenütt, minden nagyobb gyó-gyszerárban és drogeriában. Főraktár Magyarország ré-szére: Budapest, Kecskeméti-utca 8. és Rákóczy-ut 9. — Aradon Földes Kelemen gyógyszerárban, Hegedüs Gyula, Hajos Árpád, Riedl Ödön, Vojtek és Welsz, Hanzu Nes-ter. Egy doboz ára K 3.—, nagy doboz ára K 5.—. 1951

KÖZVÁZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 5

Kínálat, vételkédv mérsékelt, 80,000 mm. változat-lan.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli sárlat	3 órai sárlat
Buza 1910. októberre 10 15 - 10.16 10 14 - 10 15		
Buza 1911. áprillisa 10 31 - 10.39 10 38 - 10 39		
Kéreg 1910. októberre 7 35 - 7 36 7 35 - 7 36		
Zab 1910. októberre 8 0 8 31 8 24 8 25		
Tengeri 1911. májusra 5.80 - 5 81 5.81 - 5.82		

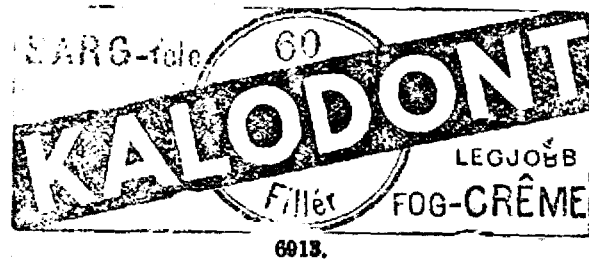
Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Szept. 5 —

Magyar aranyjárdék 4%	112 —
Magyar koronajárdék 4%	92.10
Magyar koronajárdék 5 1/2 %	81. —
Magy. földterh. kötvény 4%	92.25
Horvát-szlavon földterh. kötvény	93.50
Magyar ny. eredményorszag kölcsön	223. —
Tiszasszab. és szegedi sorajegy kölcsön	155.50
Osztrák járdék papírban	93.50
Osztrák járdék ezüstben	97 25
Osztrák járdék aranyban	116. —
Osztrák koronajárdék 4%	93.50
1860. évi osztrák államsorajegy	171. —
Osztrák-magyar bankrészevény	18. 15
Magyar hitelbank-részevény	864.50
Osztrák hitelintézeti részevény	668.25
Osztr.-magy.-államvasuti részevény	150. —
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.07
Német birodalmi márká	117 47 1/2
London vista	240.35
Páris vista	95.22 1/2
20 márkás arany	23.48

Felolós szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. szept. 6-án, kedd:

1. A vezetteg áldozata. Humoros. — 2. Egy kínai császár temetése. Látványos. — 3. Ördögi ajándék. Fantasztikus. — 4. A kecskepásztor. Dráma. — 5. Leégett kalapüzlet. Humoros. — 6. Az elsüllyedt Pluviose, francia tengeralatti hajó kiemelése. Látványos. — 7. Szerencsen udvarló. Humoros. — 8. Don Carlos. Epizód a panyob történelemből. Schiller hasonló című drámája után.

Előadások 6 órától kezdve.

Helyárak: I-ő hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fill.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

NYILTTÉR.

Herczeg Róza

olvással

ének- és zongora tanítást

a legmagasabb kikpzéséig.

Magánéneket egyes, valamint csoport órák-ban, háznál és házon kívül.

Értekezhetni: Szabadságtér 13. sz. II. em. ajtó a. Dél előtt 11-12-ig 3438

Dr. Tamasdán István

egyetemes orvostudor,
speciálista-fogorvos.

Rendel: D. e. 8-12-ig, D. u. 3-6-ig.

Lakik: Vármegyeházzal szemben

(Fischer Eliz-paletta)

II-ik kapu, Batthyány-utcai rész.

Rendeléseit szept. 1-ével megkezdte. Mérsékelt árak.

Angol, francia, német, olasz

nyelvből alapos és legújabb
módszer szerinti oktatást nyújt
kezdők és haladóknak
háznál és házon kívül

Kosztolányi Imréné,

Szabadságtér 13. sz. I. em. 14. ajtó.

Rendkívül olcsó árakban árusítunk férfi öltöny, felöltő és fiu ruha szöveteket.

Leichner és Fleischer Arad, Szabadság-tér 17. Telefon 475.

Kizárólagos posztó gyári raktár.

8387

Maradékok mindig kaphatók.

Hol szerezzük be ernyő és fűző szükségleteinket?

A temesvári ernyőgyár raktárában

Arad, Andrassy-tér 20. szám.

„ Megbízható, szolid, olcsó árak mellett. „

Pontosan és gyorsan készítek ernyő áthuzatokat és javításokat.

Varga D. Dani.

Házi mosószappanok

piperezappanok, illatszerek, stearin és templom-gyertyák

ugyszintén mindenféle mosócskék legelcsőbben beszerezhetők

Lorenz Károly

szappangyárosnál 2044

Arad, Ferray-utca.

Iskolakönyvek

tartós bekötésért

szolid árak mellett vállalja az

Aradi Nyomda

Részvénytársaság

könyvkötészete.

Alkalmi vételek

és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstművekben, Arad legnagyobb óra és ékszerraktára

Deutsch Izidor

órák és ékszerész

Wetzlar János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstművek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételre vagy más tárgyra átcserélhetők

TELEFON 498. TELEFON 498.

Világosan

közel a községhez, Motor állomás mellett, a hegy derekán 4 1/2 m. hold, délnek fekvő, kitünő talaju és igen finom bortermő

S Z Ö L L Ö

nagy kolnával és idei szép egészséges terméssel, kedvező feltételek mellett **eladó.** 3450

Értekezhetni a tulajdonosnál, Aradon, Magyar-utca 6. sz.

17610—910.

Hirdetmény.

A Sarkad és Erzsébetváros csatornázására vonatkozó részletes feltételek X. pontja szerint a házi csatlakozások létesítése a munká-

latok tartama alatt egyedül a vállalkozónak joga és kötelessége, vállalkozónak kötelessége azonban a háztulajdonosokkal még ideje korán érintkezésbe lépni, hogy a csatlakozási darabok nem utólagosan, hanem lehetőleg a közcsatorna kiépítése alkalmával helyeztessenek el.

A házi csatornák készítésével kapcsolatos összes munkálatokra nézve amennyiben ezek akár köz, akár magán területen, ezen szerződés keretén belül kerülnének kivételre, ugyanazok a feltételek érvényesek, mint a közcsatornákra.

Erről az érdekelt háztulajdonosokat értesítjük, egyidejűleg figyelmeztetjük, hogy a városi mérnöki hivatal felszólítására a házaik előtt levő hidakat lebontani kötelesek.

Arad, 1910 augusztus 27.

A városi tanács.

Ablakredőnyök!

Valódi önműködő amerikai ablakredőnyökgyári raktára, valamint damast és pálcika redők dus választékban kaphatók legjutányosabb árak mellett. Kívánatra ajánlat és mintával készséggel szolgálók, 1488

Zimmermann Ignác

norinbergi, diszmű, férdivat és játékkészlete Arad, Szabadságtér 21. (Lengyel-ház.)

Modern

lakások és üzlethelyiségek

Köruton épülő új házban

november elsejére kiadók.

Bővebbet STEINER JÓZSEF műépítész irodájában Szent László-u. 7. szám. 3258

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. úri hölgyközőnséget értesíteni, hogy *angol női divattermemet Deák Ferenc-utca 40. szám alatt* (dr. Winter-ház)

helyeztem át,

hol a francia divat kibővítésével elvállalok a legújabb divat szerint

costümöket, alkalmi- és — kelengye-ruhákat —

legmodernebb kivitelben, a legszolidabb árak mellett.

Kitünő tisztelettel

Kövesdy Lajos

női szabó.

3257

**Olvasóinkat
tisztelettel kérjük
bevásárlásaiknál
lapunkban olvasott
hirdetésre hivatkozni.**

Telefon szám 785.

Telefon szám 785.

A beiratáshoz kiemelendő gyermek cipők, leány, fiu cipők. Fiu ingek óriási választékban.
Róna Jenő cipő-, fehérnemű- és uridivat-üzlete
 Arad, Andrassy-tér 17. (Reinhart-ház.)

Nagy választék női- és férfi ölpékben. — Uri fehérnemű kelengye készen és mérték szerint rendelve. — Elsőrendű gallérok, mansetták. — Nyakkendő különlegességek. — Legjobb minőségű bőrkefnyük. — Tartós harisnyák. 2001 Szabott árak.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Zálogházból

kiváltott arany, ezüst- és gyémánt-árakat vesz és elad **Farkas Streicher** Arad, Tökölly-tér 1. 2974

Tankönyvek

(ujak és használtak) legnagyobb készlete. Minden iskolakönyv használhatóságáért szavatolok. Pontos kiszolgálás vidékre is. Füzetek, körzők és egyéb tanszerek előírás szerint. 90.000 kötetes kölcsönkönyvtár és 30.000 kötetes zenemű-kölcsönző intézet. Kerpel Izsó könyvkereskedése Aradon. 525

Egy jó karban levő

zongora és több más butordarab jutányosan eladó. Fejsze-utca 17. 3173

Egy ügyes csomagoló leány

azonnal felvétetik Rozsnyay gyógyszerész-tárban. 3358

Angol, német, francia

nyelvekből oktatást ad E. Kaspar, Weisz Károly címén, Szabadság-tér 10. 3432

Cserép kályha

barna, közep nagy, ép, eladó. Ferenc-tér 1a. szám alatt. 3431

Abonenseket, iskolásfiukat

teljes ellátásra elfogad Kohn Adolfné Petőfi-utca 6. sz. 3920

Sakatos tanulók

felvétetnek Stoll Bélánál Arad, Csernovits Péter-utca 23. 3280

Kiadó:

Két utcai szoba mellékhelyiséggel vízvezetékekkel november 1-re. Üzlet azonnal Nagy Sándor-utca 5. sz. 3372

A cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt, 100 drb. 28 fill. 1000 drb. K. 2-40. Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Olcsó oktatást

és zongoratanítást elfogadok házban és házon kívül. Cím a kiadóban. 3402

Butor.

Két szobás ebédlő és háló politurózott mahagoni, egy pár hónapos, elköltözés miatt azonnal eladó. Bővebbet Schweiger cukrásznál, Boros Béni-tér 8. szám. 3413

Deák Ferenc-utca 15.

számu házban egy intelligens hölgy teljes ellátásban részesül. Bővebbet ugyanott. 3428

Kiadó urilakás, magánház,

3 szoba, előszoba, füves csukott folyosó, majorság- és veteményeskerttel és összes mellékhelyiségekkel szept. 15-től Belváros Választó-utca 21. sz. a. Értekezhetni ugyanott. 3420

Egy jobb háztól való fiu

tanulónak felvétetik Wild Ferenc cukrásznál József főherceg-u. 9. 3424

Iskolai táskák

könyvszijkák, iskolai szerek, irkák, körzők, rajztáblák legjobb kivitelben kaphatók Ingusz I. és Fia könyv és papirkereskedésében Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 671

Kossuth-utca 40. szám alatt

ujjonnan épülő házban modern lakások kiadók november 1-re. Bővebbet Matuschek J. és Fia üzleténél. 3104

Pollák Arnold

szállítási irodájában egy gyakoronok felvétetik. 3411

Boroshordók

100-tól 800 liter űrtartalommal teljesen jókarban eladók egyenként is. Nádor-utca, sörraktár. 3272

Kereskedősegéd

kerestetik vidéki vegyeskereskedésbe azonnali belépésre. Román nyelv ismerete kívántatik. Ajánlatok „Vidék 50” jellegére a kiadóhivatalba kérik. 2938

Kraus János

könyv és papirkereskedése Atzél Péter-utca, Színház-épület. Ajánlja új és használt tankönyveit az összes iskolák számára. Elsőrendű tan- és írószerek legnagyobb készletét. Legfigyelmesebb kiszolgálás. 511

Diamant Jenő

épület- és díszmű-bádogos 557

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca 1. (Polgári Húskolával szembe.)

Aki 40 koronát

hetenkint könnyen és állandóan keresni óhajt, az küldje címét azonnal: 3441

L. Schaechter

Wien 104—XVI/2. Postfach 228. 7342—1910

Hirdetmény.

Ezenel közzé tesztük, hogy a „Báró Bojus Zsigmond ösztöndíj alapítvány”-nál a jövő 1910—1911 tanévtől számított hatálytal, egy évi 400 koronával javadalmazott aradvármegyei technikai pályára készülő ifiu részére létesített ösztöndíj állás üresedett meg. A részletes pályázati feltételek a városi levéltárban betekintheők. Arad. 1910 augusztus 27.

A városi tanács.

Allandó raktár bel és bülföldi szövetekből

Malek Dezső, Arad

angol uri-szabó és katonai egyenruházati-műterme.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy külföldi tanulmányutamból visszatérve, f. évi aug. hó 15-től kezdve helyben, ideiglenesen a „Pannonia-szálló” I. emeletén, nov. hó 1-étől kezdve az ujonnan épülő „Lloyd-palotában” Andrassy-tér 5. sz., a mai kor igényeinek teljesen megfelelő 8291

angol uri-szabó és egyenruházati-műtermet

nyitottam. — Sokoldalú tapasztalataim melyeket mint szabász a külföld nagyobb városaiban, ugyszintén a főváros elsőrendű műtermeiben sajátítottam el, azon kellemes helyzetbe jutattak, hogy a legkényesebb igényeknek is megfelelek. — Raktáron tartok mindennemű bel- és külföldi szöveteket és belésárut a legjobb minőségben, dus választékban.

Mélyen tisztelt rendelőim ruháit díjmentesen vasalom.

Vidéki meghívásra személyesen megyek.

Magamat szives figyelmébe ajánlvá, illő tisztelettel

Malek Dezső, angol uri-szabó.

Elvemi pontos és szolid kiszolgálás!

Olcsó bevásárlási forrás!

Kilényi C. és Társa

a „Kék golyóhoz” 291

Arad, József főherceg-ut 11. sz.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Szülők figyelmébe! Ajánljuk iskolai növendékek részére

kitűnő minőségű és olcsóságokról ismert fehérneműinket, valamint fegyházban kötött harisnyák, kötők, Cloth, lüszter és vászon minőségekben. Sapkák, kalapok, iskolatáskák nagy választékban.

Különösen kiemeljük házilag készült leány és fiu ingeinket.

Nyomatott Magyar és Wirth budapesti fotógyárának készítőivel.